

ODDZIAŁ MAZOWIECKI

KOMUNIKATY

ODDZIAŁU MAZOWIECKIEGO STOWARZYSZENIA MUZEALNIKÓW POLSKICH

NR 13

KWIECIEŃ 2007

MUZEUM WARSZAWSKIE

Muzeum Historyczne m.st. Warszawy, Rynek St. Miasta 28/42, tel. c. 022 635-16-25
sekretariat@mhw.pl, www.mhw.pl

70 lat

MUZEUM HISTORYCZNEGO
MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY

Muzeum Dawnej Warszawy

Muzeum Dawnej Warszawy miało zostać udostępnione publiczności w 1940 roku. O tym ważnym wydarzeniu kulturalnym, na które czekała stolica donosiły w wiosennych miesiącach 1939 roku ówczesne gazety. Tak pisał „Ekspres Poranny” z dnia 25 maja w artykule zatytułowanym „Jak będzie wyglądało Muzeum Warszawy na Starym Mieście?” [...] *W połączonych kamieniczkach zostanie otwarte Muzeum Dawnej Warszawy, w którym zgromadzone będą wszystkie pamiątki, dokumenty i zabytki obrazujące rozwój miasta i kształtowanie się jego kultury. Sal ma być 26. Materiał będzie zgromadzony w układzie chronologicznym i według poszczególnych zagadnień życia Warszawy. Tak zresztą jak to już uczyniono na wystawie „Warszawa wczoraj, dziś*

i jutro". W kamienicy Baryczków znajdą się materiały historyczne od najdawniejszych czasów a więc plany, widoki, dokumenty, stare sztychy itp. W sąsiedniej kamienicy Schlichtingowskiej, którą miasto nabyło od Pen Clubu będą umieszczone m.in. zabytki cechowe. Wreszcie w kamienicy „Pod Murzynkiem” będziemy oglądali pamiątki po wielkich Polakach, których życie bodaj na krótki okres związało z Warszawą. Idea udostępnienia stałej ekspozycji warszawianów wpisana była w szeroką koncepcję porządkowania i systematyzowania zbiorów stolicy, której patronowali Stanisław Lorentz oraz prezydent Stefan Starzyński. Niestety wybuch II wojny światowej zniweczył wszystkie plany. Po 5 latach Warszawa była morzem ruin i jej Stare Miasto wraz z siedzibą Muzeum Dawnej Warszawy przestało istnieć.

W roku ubiegłym, wśród wystaw zaprezentowanych w stolicy na szczególną uwagę zasługiwała retrospektywna wystawa, zorganizowana w Muzeum Historycznym m.st. Warszawy, poświęcona 70. leciu działalności tej zasłużonej instytucji muzealnej¹. Organizatorzy wystawy ukazali szeroki zarys dziejów Muzeum,

począwszy od 1936 roku, kiedy to władze magistratu Warszawy i dyrekcja Muzeum Narodowego zdecydowały o powołaniu nowego oddziału o nazwie Muzeum Dawnej Warszawy. Okres przedwojenny został zaprezentowany w skromnej formie, ograniczonej do materiałów, jakie przerwały w zdziesiątkowanych wojną archiwach. W małej salce można było obejrzeć okruszki dokumentacji, zdjęcia trzech staromiejskich kamienic, a także fotografie kustosa i asystentów oraz fragmenty spisów eksponatów przekazywanych do nowo utworzonego Muzeum. Ta część wystawy kończyła się przypomnieniem wojennych losów Starówki. Kolejne sale poświęcone zostały bogatym materiałom archiwalnym i fotograficznym dokumentującym 60. letnie dzieje począwszy od okresu powojennej odbudowy, w którym Muzeum uzyskało nową nazwę i status samodzielnej placówki muzealnej, aż po wydarzenia lat ostatnich. Odbudowywane od podstaw zbiory, obejmujące dzisiaj ponad 250 tysięcy eksponatów, są najlepszą miarą dokonanych osiągniętych na polu gromadzenia i udostępniania materiałów dokumentujących historię skazanej na zagładę stolicy.

Mimo, że zbiory Muzeum Dawnej Warszawy przestały istnieć i nie zachowały się archiwalne materiały, pozwalające na odtworzenie koncepcji pierwszej stałej ekspozycji warszawianów, to jednak można przybliżyć losy

¹ „70 lat Muzeum Historycznego m.st. Warszawy” Od 9.08 do 8.10.2006 r. Komisarz wystawy: Andrzej Sołtan; autor oprawy plastycznej: Krzysztof Burnatowicz.

kolekcji, które od 1917 roku wzbogacały powołane właśnie do życia Muzeum Narodowego. Przede wszystkim należy tu przypomnieć zasługi Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości, którego 100. lecie powstania zostało uczczone odrębną wystawą, zorganizowaną równocześnie z wystawą jubileuszową 70. lecia w Muzeum Historycznym. Obydwie wystawy były ważnym wydarzeniem muzealnym, również dlatego, że umożliwiały poznanie dziejów znaczących instytucji kulturalnych stolicy, które były sukcesorem XIX-wiecznego nurtu myśli społecznej, dążącej do tworzenia muzeów publicznych ukierunkowanych na ochronę i rozwój kultury narodowej. Wśród obrazów, rzeźb i dokumentów należących niegdyś do zbiorów Towarzystwa odnaleźć można dawny klimat, w jakim wybitni przedstawiciele środowiska naukowego i artystycznego, świadomi swych powinności obywatelskich powołali do życia w 1906 r. instytucję, która roztoczyła opiekę nad *pamiątkami historycznymi i zabytkami sztuki i kultury polskiej*. Towarzystwo dokonało wielu doniosłych przedsięwzięć w dziedzinie opieki konserwatorskiej oraz szeroko propagowanej akcji edukacyjnej i działalności edytorskiej. Wśród wystaw najwcześniej zorganizowanych przez Towarzystwo najstarsza była poświęcona „Starej Warszawie”. Otwarta w 1911 roku w salach Ratusza obejmowała aż 1886 zabytków, należących do zbiorów Towarzystwa, do kolekcji miejskiej przechowywanej w Ratuszu oraz do kolekcji prywatnych. Znaczna część z wystawionych wówczas warsavianów trafiła z czasem do Muzeum Narodowego. Należy tu przede wszystkim wymienić zbiory graficzne Wiktora Gomulickiego poświęcone przeszłości stolicy z bardzo cenną kolekcją litografii warszawskiej. Kolekcja ta rozproszona jeszcze za życia pisarza, została odkupiona przez Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Przeszłości oraz przez kolekcjonera Dominika Witke-Jeżewskiego. Następnie bogate w warsawiana zbiory Towarzystwa oraz Witke-Jeżewskiego подарowane zostały Muzeum Narodowemu. W 1922 r. w siedzibie Muzeum Narodowego, mieszczącej się wówczas na Podwału, została już wyodrębniona sala poświęcona warsavianom.

Idea powołania muzeum historii Warszawy zaczęła przybierać konkretny kształt wówczas gdy dyrektorem został Stanisław Lorentz. W 1936 roku w nowym gmachu przy Alei 3 Maja w 1936 roku, Dział Dawnej Warszawy i Pamiątek po Wielkich Polakach uzyskał status samodzielnego oddziału Muzeum. W niedalekiej przyszłości jego zbiory miały być przekazane do będącego już w stadium organizacji Muzeum Dawnej Warszawy. Tak oto po latach w Muzeum Narodowym podjęta została idea Wiktora Gomulickiego utworzenia Muzeum Starożytności Warszawskich. Na siedzibę nowego muzeum wybrano, zakupione przez zarząd miasta, trzy kamienice – Baryczków, Schlichtingowską i „Pod Murzynkiem”. Tworzyły

one północną pierzeję Rynku Starego Miasta, który po przeprowadzonej w latach trzydziestych gruntownej konserwacji i rewaloryzacji odzyskiwał dawny blask.

Wystawa „Dawna Warszawa”, zaprezentowana w Muzeum Narodowym w Warszawie w 1937 roku była pokazem ważniejszych materiałów z dziedziny warszawianów nie udostępnianych do tej pory publiczności ze względu na brak miejsca. Została zorganizowana w dwóch salach wystaw czasowych znajdujących się w pawilonie nowo wznoszonego gmachu. W pierwszej sali zaprezentowano najdawniejsze plany, widoki i zabytki Warszawy od XVI do końca XVIII wieku, a w drugiej ikonografię miasta i życie codzienne w XIX wieku. Komisarzem wystawy i autorem przewodnika był kustosz dr Antoni Wieczorkiewicz. „Przewodnik” jest dziś jedyną podstawę do odtworzenia koncepcji i scenariusza wystawy. Autor omówił w nim w syntetycznej formie najważniejsze zabytki, wskazując na porządek chronologiczny oraz na istniejące wzajemne relacje. Poszczególne obiekty nie zostały opatrzone jednak danymi inwentarzowymi, które pozwoliłyby na jednoznaczne identyfikowanie poszczególnych eksponatów. Ta skromna publikacja nie zawiera również żadnych fotografii, można jednak śledząc opis ekspozycji wykreować wirtualny obraz wystawy, taki jaką obejrzeliby liczni miłośnicy Warszawy, których przybyło wówczas do Muzeum przeszło 20 tysięcy. Ostatnie słowa Przewodnika skierował Antoni Wieczorkiewicz do miłośników Warszawy apelując o przekazywanie eksponatów dla nowego muzeum stolicy. O jednym zupełnie niecodziennym i hojnym darze pisały nawet ówczesne gazety. „Dziennik Powszechny” z 10 marca 1939 roku donosił: *...Pan Władysław Pas, pochodzący z dawnej rodziny warszawskiej, ofiarował rzeźby w marmurze i fragmenty rzeźb dekoracyjnych, zdobiące w połowie 17 wieku ogród Pałacu Kazimierzowskiego w Warszawie. Rzeźby te wydobyli latem 1910 roku żwirnicy: Franciszek Pas i Szymon Staniszewski... wydobyte rzeźby o których wówczas pisała prasa warszawska, złożono na przechowanie, gdzie zapomniane przeleżały do chwili obecnej, gdy p. Władysław Pas przekazał je Muzeum Dawnej Warszawy.*

W 1938 roku również w Muzeum Narodowym została zorganizowana wielka wystawa czasowa „Warszawa wczoraj, dziś i jutro”, która dla badań nad Warszawą miała ogromne znaczenie. W przedmowie do „Przewodnika po wystawie” Stanisław Lorentz pisał - *Wystawa obecna jest przeglądem najistotniejszych zagadnień w życiu Warszawy. „Dzisiaj” Warszawy jest punktem wyjścia do porównań z przeszłością i tłem do zarysowania najogólniejszych perspektyw przeszłości.* Wystawa ta, poprzez syntetyczny obraz dziejów Warszawy i współczesną jej panoramę, oraz wizję przyszłości, wskazywała również na misję wobec obecnych i przyszłych pokoleń, jaką miało realizować nowopowstające Muzeum Dawnej Warszawy. Od pierwszych miesięcy 1939 roku kustosz dr Antoni Wieczorkiewicz wraz z współpracownikami Aliną

Sokołowską, Janiną Boczkowską i Tadeuszem Chojeckim przystąpili do ostatniego etapu prac związanych z transportem eksponatów z magazynów na Podwalu do staromiejskiej siedziby oraz z urządzeniem sal wystawowych.

Po zakończeniu wojny już w maju 1945 roku w Muzeum Narodowym, z inicjatywy prof. St. Lorentza, współtworzącego w czasie okupacji konspiracyjną działalność ratowania zbiorów stolicy, została zorganizowana wystawa „Warszawa oskarża” pokazująca zbrodnie niemieckie popełnione na kulturze polskiej. Wstrząsającą scenografię tworzyły zdjęcia ruin całkowicie zniszczonego Starego Miasta wraz z Zamkiem Królewskim i Muzeum Dawnej Warszawy.

*Aleksandra Majewska,
Muzeum Narodowe*

Muzeum Historyczne m.st. Warszawy

Sale wystaw planowano udostępnić publiczność w roku 1940, na przeszkodzie stanęła wojna. Podczas walk na Starym Mieście, w sierpniu 1944 r., w skutek nieustannych bombardowań i ostrzału artyleryjskiego, poniosło Muzeum nie dające się niczym zrekomensować straty. Zniszczeniu uległy zarówno kamienice muzealne, jak i zgromadzone w nich obiekty. Wobec ogromu strat i zniszczeń wydawać się mogło, że restytucja Muzeum miejskiego będzie sprawą nierealną, ale 28 II 1947 roku Stołeczna Rada Narodowa podjęła decyzję o podjęciu niezbędnych ku temu działań organizacyjnych. Organizację powstającej instytucji powierzono Adamowi Słomczyńskiemu, a na siedzibę przyznano jej wszystkie kamienice po stronie Dekerta i trzy od ul. Nowomiejskiej, których adaptacji dokonał zespół pod kierunkiem inż. arch. S. Żaryna. W 1950 r. Muzeum połączono z Muzeum Pracy i Rozwoju Społecznego, a na czele nowej instytucji stanął prof. dr Stanisław Arnold, którego na tym stanowisku zastąpił rok później dr Janusz Durko.

Otwarta 17 stycznia 1955 r., zrealizowana w rekordowym tempie, w dwa lata, ekspozycja „Dzieje Warszawy X w. – 1955” roku była pierwszą tak obszerną i kompletną próbą monograficznego przedstawienia przeszłości miasta, na syntezę drukowane przyszło czekać jeszcze długo. Prace nad scenariuszem ekspozycji stałej oraz gromadzone w trakcie kwerend i poszukiwań materiały zaowocowały publikacjami pracowników, w czasopismach, periodykach naukowych „Polskim Słowniku Biograficznym”, pracach katalogowych. Pracownicy Muzeum uczestniczyli merytorycznie

i organizacyjnie przy inwentaryzowaniu ocalałych zabytków cechowych i wydawaniu serii pod nazwą „Biblioteka Tysiąclecia Rzemiosła Polskiego”, a także w przygotowaniu przedsięwzięcia edytorskiego jakim były warsawiana subsydiowane ze środków powołanego w 1958 r. Komitetu Obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego. Równocześnie do postępu prac dokumentacyjnych i badawczych wzbogacano ekspozycję stałą oraz organizowano ekspozycje czasowe poświęcone Warszawie, jak choćby mające ogromne znaczenie „Varsaviana w zbiorach drezdeńskich” i „Polonica i warsawiana w zbiorach petersburskich”. W ciągu 70 lat działalności Muzeum jego pracownicy przygotowali ponad 500 wystaw czasowych, opisanych w „Kalendarium wystaw czasowych 1972-1998” w „Almanachu Muzealnym i „Wykazie wystaw czasowych” w monografii „Muzeum Historyczne m.st. Warszawy”.

Organizacja wystaw czasowych nie wyczerpywała oczywiście działalności Muzeum; jego pracownicy uczestniczyli czynnie w życiu naukowym, biorąc udział w sesjach i konferencjach, publikując rezultaty kontynuowanych prac, popularyzując w rozmaity sposób wiedzę o przeszłości stolicy. Swoistym bilansem tych dokonań badawczych były referaty i komunikaty wygłoszone na sesji „Rola Warszawy w życiu narodu i państwa” zorganizowanej przez Polską Akademię Nauk w dniach 13-15 maja 1965 roku, zresztą przygotowanej przy współpracy Muzeum.

W 1969 roku Muzeum przejęło pracowników i zbiory Komisji Badań Dawnej Warszawy, dzięki czemu mogło podjąć również archeologiczne badania terenowe m.in. na Zamku Królewskim w Warszawie. Rezultaty tych badań zaprezentowane na sesjach naukowych, wystawach i publikacjach, były również fundamentalne dla prac nad odbudową Zamku Królewskiego.

Znaczący udział w poznawaniu przeszłości Warszawy mieli także pracownicy innych działów nie tylko Archeologicznego i Architektonicznego (obecnie Gabinet Planów). Wielu z nich włączyło się w działania Instytutu Historii PAN zmierzające do przygotowania wielotomowej syntezy dziejów stolicy. W szczególności zaś w wydawanie mających temu służyć „Studiów Warszawskich” – serii pomyślanej jako stymulator badań nad zagadnieniami czy okresami słabiej dotąd znanymi. Spośród ogłoszonych tamże rozpraw, artykułów i przyczynków źródłowych kilkanaście wyszło spod ręki kustoszy muzealnych. Kolejnym wspólnym przedsięwzięciem Pracowni Badań Warszawy IH PAN i Muzeum, a także Archiwum Państwowego m.st. Warszawy, było trzytomowe dzieło „Exodus Warszawy. Ludzie i miasto po powstaniu 1944 r.”.

Muzeum było oparciem dla prac Komisji Historycznej Obywatelskiego Komitetu Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa – do chwili obecnej przechowywana jest w Muzeum bogata dokumentacja. Podobnie jest ze

wsparciem dla Zespołu Historyczno-Naukowego Społecznego Komitetu Opieki nad Starymi Powązkami, działającym pod przewodnictwem prof. dr Janusza Durko. Niezależnie od przedsięwzięć realizowanych we współpracy z różnymi instytucjami i stowarzyszeniami, w Muzeum realizowane były własne programy badawcze, których rezultaty publikowano zarówno w monografiach jak i w hasłach kolejnych edycji „Encyklopedii Warszawy” czy w syntezie „Warszawa, jej dzieje i kultura”. Od lat 70-tych XX w. w działalności naukowo-wydawniczej Muzeum coraz więcej miejsca zajmować zaczęło opracowywanie zbiorów własnych. Rezultatem jest cała seria wydawnictw katalogowych zaopatrzonych w pełny aparat naukowy i wstępy, mające nierzadko charakter monograficzny. Dziełem w dorobku warsawianistycznym Muzeum, największym, wręcz „pomnikowym”, pozostaje jednak wielotomowa „Bibliografia Warszawy”, której tom 8 – za lata 1955-1970 – ukazał się w lutym 2007.

Muzeum Historyczne ma także na swoim koncie szereg dokonań w zakresie krzewienia wiedzy o przeszłości miasta. Składają się na nie działalność przeznaczona dla dorosłych Studium Wiedzy o Warszawie (1959-1970) oraz organizowane od lat lekcje muzealne, konkursy i turnieje dla dzieci i młodzieży szkolnej, cieszące się

od początku wielkim powodzeniem seanse kina muzealnego kina oświatowego, a także programy edukacyjne przygotowywane z okazji corocznych „Dni Otwartych”, Pikników Naukowych Radia BIS i Festiwalu Nauki Polskiej. Ważne miejsce w upowszechnianiu wiedzy o Warszawie zajmowały i zajmują sesje historyczne o charakterze popularno-naukowym, żeby wspomnieć choćby cały cykl poświęcony poszczególnym dzielnicom, którego współorganizatorem było Muzeum w latach 1970-75, konferencje przypominające wielkie dzieło odbudowy Starego Miasta (1978, 2001) czy też niedawną sesję poświęconą pamięci Stefana Starzyńskiego (2004). Szerzej dorobek ten został przedstawiony w opracowaniu zbiorowym „Muzeum Historyczne m.st. Warszawy”, w pracy K. Źmudy-Liszewskiej „Muzeum Historyczne m.st. Warszawy 1936-1996”, opublikowanej z okazji 60. rocznicy powstania Muzeum Dawnej Warszawy, a także przez A. Sołtana w artykule poświęconym Muzeum Historycznemu w pracy zbiorowej wydanej z okazji 200 lat muzealnictwa warszawskiego - na jego podstawie powstał niniejszy tekst. Bieżącą informację na ten temat przynoszą również kolejne tomy

ukazującego się od 1993 roku „Almanachu Muzealnego” - dwurocznika, w którym obok artykułów i rozpraw pracowników Muzeum, publikowana jest kronika ważniejszych wydarzeń.

Nie można wreszcie pominąć zasług Muzeum Historycznego dla rozwoju muzealnictwa warszawskiego. Tak bowiem, jak niegdyś Muzeum Dawnej Warszawy dało początek Muzeum Narodowe, podobnie po ostatniej wojnie Muzeum Historycznemu zawdzięcza swoje początki niejedna samodzielna dziś instytucja muzealna. Jest nią Muzeum Teatralne będące oddziałem Muzeum Historycznego w latach 1957-1966, Muzeum Azji i Pacyfiku funkcjonujące w ten sam sposób w latach 1973-1975, a także Muzeum Powstania Warszawskiego, którego zaczątkiem był Oddział powołany do życia w roku 1983. Jego Oddziałami do chwili obecnej pozostają Muzeum Woli (od 1974), Muzeum Drukarstwa Warszawskiego (od 1980), Muzeum Walki i Męczeństwa w Palmirach (od 1980), Ośrodek Dokumentacji i Badań Korczakianum (od 2001) oraz Muzeum Farmacji im. A. Leśniewskiej (od 2002 roku).

Barbara Rogalska, Muzeum Drukarstwa Warszawskiego

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA

Ubiegłoroczne Sprawozdanie Zarządu Oddziału Mazowieckiego SMP (za okres od 28.02.2005 r. do 10.04.2006 r.)

Dnia 28 lutego 2005 r. odbyło się Walne Zgromadzenie Sprawozdawczo-Wyborcze Członków Oddziału Mazowieckiego Stowarzyszenia Muzealników Polskich, a 26 kwietnia 2005 Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Członków OM SMP.

Nowo wybrany Zarząd ukonstytuował się w następujący sposób: prezes Andrzej Sołtan, wiceprezes Janusz Królik, sekretarz: Halina Czubaszek, skarbnik: Regina Dziklińska, członkowie: Aleksandra Majewska, Wojciech Borkowski, Andrzej Grzymkowski. Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej został Roman Kochanowicz, a członkami Barbara Rzeczycka i Iwona Kargul-Wyszatycka.

Wybrano także delegatów na III Walny Zjazd SMP w Krakowie, który odbył się 1 kwietnia 2005 r., wybrano 23 delegatów. Na Walnym Zebraniu w Krakowie prezesem Stowarzyszenia Muzealników Polskich wybrany został nasz prezes Andrzej Sołtan. W związku z tym, nasz Zarząd Oddziału zwołał Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Członków, w celu wyboru prezesa Oddziału. W dniu 26 kwietnia 2005 r. w głosowaniu tajnym prezesem została Halina Czubaszek, a w wyborach uzupełniających na członka Zarządu Oddziału i delegata na Walny Zjazd SMP wybrano Marka Piotrowskiego. Nowo wybrany Zarząd nie mógł się ukonstytuować, gdyż nikt

z członków zarządu nie chciał podjąć się funkcji sekretarza. W związku z zais-
tniałą sytuacją, aby ułatwić zgodnie ze Statutem SMP, rozdział IV, §13, pkt.3
kooptację do Zarządu nowego członka, Aleksandra Majewska, ze względu
na stan zdrowia, złożyła rezygnację z funkcji członka. Dnia 24 maja 2005 r.
na zebraniu Zarządu powołano Elżbietę Lewczuk na sekretarza Oddziału
Mazowieckiego.

Zebrania Zarządu Oddziału Mazowieckiego

W czasie obecnej kadencji Zarząd Oddziału zebrał się na 7 otwartych
posiedzeniach z Komisją Rewizyjną, redaktorami „Komunikatów” i łącznika-
mi z muzeów. Zebrania odbyły się: 11.03, 5.04, 24.05, 28.06, 15.09, 14.12.2005 r.
oraz 10.02.2006 r.

Rejestracja Oddziału Mazowieckiego w Sądzie

Dnia 16 czerwca 2005 r. nowy Zarząd i Komisja Rewizyjna zostały
zarejestrowane w Sądzie Rejonowym dla m. st. Warszawy w XIX Wydziale
Gospodarczym w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Działalność naukowa

Oddział Mazowiecki SMP przy współpracy z Wyższą Szkołą Huma-
nistyczną im. prof. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku i Muzeum Roman-
tyzmu w Opinogórze zorganizował „Mazowieckie Sympozjum Muzealne”
11 października 2005 roku w Pułtusku, na które przybyli przedstawiciele
Ministerstwa Kultury, Urzędu Marszałkowskiego, Sejmiku Mazowieckiego,
władz Pułtuska, dyrektorzy i muzealnicy Warszawy i Mazowsza. Gos-
podarzem z WSH był prorektor prof. dr hab. Krzysztof Ostrowski. Nad Ses-
ją patronat honorowy objął Marszałka Województwa Mazowieckiego Adam
Struzik. Wygłoszono 3 referaty i 10 komunikatów o muzeach mazowieckich.
Materiały mają być wydane przez WSH, my przygotowujemy ich redakcję
do druku.

Komunikaty Oddziału Mazowieckiego SMP

Wydano 3 zeszyty „Komunikatów OM SMP”: nr. 10 i 11 w 2005 r.,
nr.12 w 2006 r, dzięki zespołowi redakcyjnemu: Barbarze Rogalskiej, Izabeli
Wichrowskiej, Aleksandrze Majewskiej i Radosławowi Adamskiemu. Od
numeru 11 „Komunikaty” są rozsyłane dla członków i muzeów w wersji ele-
ktronicznej do czytania i w wersji do drukowania.

Szkolenia muzealników

Przedstawiciele naszego Oddziału, Małgorzata Sobczak i Magdalena
Ginter wzięły udział w warsztatach muzealnych MATRA w Łodzi,
w dniach 3–6 październik 2005 r.

Współpraca z Zarządem Głównym i Oddziałami Stowarzyszenia Muzeal- ników Polskich

Poprzedni Zarząd Główny SMP w Krakowie zwrócił się do nas w mar-
cu 2005 r. o zgłoszenie kandydata do jury Konkursu na stanowisko dyrektora

w Muzeum Wsi Kieleckiej w Tokarni. Zgłosiliśmy Wojciecha Borkowskiego. Prezes Halina Czubaszek została zastępcą Sekretarza Generalnego Zarządu Głównego SMP, współpracuje z Sekretarzem Generalnym Ewą Wyką z Krakowa. Wzięła udział w 3 zebraniach ZG.

Nasz Zespół Redakcyjny Oddziału Mazowieckiego przygotowuje do wydania Biuletyn Informacyjny ZG SMP na prośbę Zarządu Głównego.

W dniach 14-15 maja 2005 r. zorganizowaliśmy wspólnie z Oddziałem Świętokrzyskim Dni Muzealnika w Kielcach.

W dniu 9 lipca 2005 r. spotkaliśmy się w Szwajcarii koło Suwałk z muzealnikami Oddziału Podlaskiego, który pomógł nam zorganizować wyjazd na Suwalszczyznę

Współpraca z Ministerstwem Obrony Narodowej

Na prośbę muzealników z Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie wystąpiliśmy z pismem do Ministra Obrony Narodowej Radosława Sikorskiego z powiadomieniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Michała Ujazdowskiego z prośbą o uwzględnienie w budżecie na 2006 rok podwyżek dla pracowników MWP, które podlega resortowi Obrony Narodowej. Mają oni bardzo zaniżone płace. Otrzymaliśmy w styczniu br. odpowiedź, że w 2006 roku pensje w muzeum zostaną podniesione średnio o ok. 13 % oraz nastąpi reorganizacja placówki.

Współpraca z Urzędem Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego

Zarząd Oddziału wystosował pismo do Marszałka Województwa Mazowieckiego Adama Struzika o objęcie patronatem honorowym Mazowieckiego Sympozjum Muzealnego zorganizowanego przez nasz Oddział Mazowiecki SMP we współpracy z Wyższą Szkołą Humanistyczną w Pułtuskach i Muzeum Romantyzmu w Opinogórze. Sesja pod patronatem honorowym Marszałka Adama Struzika odbyła się 11 października 2005 r. w Pułtuskach.

W związku z ogłoszeniem w Internecie zaproszenia organizacji pozarządowych do zgłaszania propozycji do Programu Współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego z organizacjami pozarządowymi na 2006 r., przesłaliśmy uchwalony na zebraniu Zarządu w dniu 25 maja 2005 r. program współpracy. Przesłaliśmy go ponownie 21 grudnia.

Propozycje nasze do Programu:

1. Organizacja konkursu „Muzea mazowieckie” o nagrodę Marszałka Województwa Mazowieckiego za:
 - a/ najciekawszą wystawę zorganizowaną w danym roku w muzeum Mazowsza;
 - b/ wydaną publikację, katalog, folder, informator przez muzeum;
 - c/ najatrakcyjniejszą imprezę plenerową zorganizowaną poza salami wystawowymi.

Przyznanie nagrody byłoby zmniejszeniem rażącej nierównowagi w doce-

nianiu działalności muzeów podległych samorządowi różnych szczebli, a muzeów państwowych. Laureatami dorocznych nagród Konkursu na Wydarzenie Muzealne Roku „Sybilla” organizowanego przez Ministerstwo Kultury są od wielu lat, głównie duże, bogate w dotacje i sponsorów muzea narodowe. Muzea w regionie nie mają możliwości finansowych, bogatych sponsorów, ani partnerów zagranicznych, organizowania spektakularnych wystaw. Wręczanie nagród przez Marszałka, nagłośnione w mediach lokalnych byłoby promocją kultury Mazowsza.

Zabezpieczenie środków finansowych na wydanie referatów i komunikatów z sesji muzealniczej 11.10.2005 r. w Pułtusku.

Współpraca z Samorządami Terenowymi

Zarząd Oddziału wystosował pisma do Burmistrza Miasta Mława i Starosty Powiatu Żyrardowskiego, którym podlegają muzea naszych członków, o spowodowanie wprowadzenia do budżetu na 2006 r. środków na podwyższenie wynagrodzenia pracowników muzeów.

Przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego, Samorządu Województwa Mazowieckiego i Samorządu Pułtuska wzięli udział w naszej sesji muzealniczej w Pułtusku

Marek Zalewski (członek Oddziału Mazowieckiego) zwrócił się do Zarządu o współudział SMP OM w organizacji wystaw „Archiwum fotograficzne miasta Supraśl” i „Archiwum fotograficzne miasta Wasilków”. O współpracę i dofinansowanie zwróciliśmy się do Starostwa w Białymstoku i Urzędu Gminy w Wasilkowie i Supraślu. Urząd w Supraślu wyraził zgodę na współpracę.

Współpraca z Urzędem Miasta Warszawy

Naszym organizatorem, w rejestrze sądowym jest Prezydent m.st. Warszawy. Rokrocznie przesyłamy do Urzędu sprawozdanie finansowe.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Członkami jury w Konkursie im. prof. Andrzeja Gieyszтора „Na Najlepsze Masoviana” organizowanym przez Mazowieckie Towarzystwo Kultury, Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych są nasi członkowie: Andrzej Sołtan i Janusz Królik.

Podpisaliśmy się pod apelem Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Oddziału w Warszawie skierowanym do Prezydenta m.st. Warszawy w maju 2005 r. w sprawie lokalizacji Stadionu Narodowego w kompleksie zabytkowych obiektów sportowych Centralnego Wojskowego Klubu Sportowego „Legia” oraz w grudniu 2005 r. do Prezydenta Kaczyńskiego i Urzędu Miasta przeciwko działaniom zmierzającym do zniszczenia i zburzenia kamienic przez prywatnych inwestorów w historycznej części Śródmieścia, tj. Aleje Jerozolimskie 51, 63, 67.

Otrzymaliśmy od Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Oddziału w Warszawie 10 kompletów roczników „Spotkania z Zabytkami” dla naszej

Biblioteki SMP OM i na promowanie zabytków i muzeów polskich w czasie naszych zagranicznych objazdów.

Zorganizowaliśmy spotkanie integracyjne ze Stowarzyszeniem Pilotów Wycieczek Zagranicznych w dniu 8 października w Muzeum Wsi Radomskiej, którego prezesem jest pani Iwona Kulesza wiceprzewodnicząca Rady Kultury Sejmiku Mazowieckiego.

Współpraca z muzeami

Z okazji Jubileuszu 30-lecia Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu w dniu 19 maja odwiedziliśmy Muzeum i wręczyliśmy w imieniu naszych członków Dyplom z gratulacjami dyrektorowi Muzeum dr Stefanowi Rosińskiemu.

Z okazji Jubileuszu 25-lecia powołania Muzeum Drukarstwa Warszawskiego wzięliśmy udział 1.12.2005 r. w uroczystościach, wręczyliśmy Dyplom od SMP OM z gratulacjami kierownikowi Muzeum mgr Barbarze Rogalskiej.

Wzięliśmy udział w dniu 15 lipca 2005 r. w otwarciu pierwszej ekspozycji a także w dniu 25 listopada w otwarciu Muzeum Mazowieckiego w nowej siedzibie przy ulicy Tumskiej 8 w Płocku.

Przedstawiciele SMP wzięli udział w 2-dniowej sesji muzealniczej „200 lat muzealnictwa warszawskiego” na Zamku Królewskim w Warszawie w dniu 16 i 17 listopada 2005 r.

Otrzymujemy zaproszenia na otwarcia wystaw, wykłady, koncerty, promocje książek i inne imprezy organizowane przez muzea warszawskie i mazowieckie. Dziękujemy bardzo dyrekcji i muzealnikom. W Komunikatach SMP OM drukujemy wykaz imprez, na które jesteśmy zapraszani.

Poznajemy muzeum „od kuchni”

Członkowie Stowarzyszenia zostali zaproszeni przez Barbarę Rogalską kierownika Muzeum Drukarstwa Warszawskiego w dniu 29 sierpnia 2005 r. na zapoznanie się z ich pracą „od kuchni” z okazji Jubileuszu 25-lecia Muzeum.

Zwiedzamy wystawę z komisarzem, udaliśmy się:

- w dniu 2 czerwca 2005 r. na Zamek Królewski w Warszawie na wystawę „Cienie i światła. Arcydzieła malarstwa francuskiego 1600-2000”, po której oprowadził nas komisarz wystawy dr Przemysław Mrozowski
- w dniu 9 lipca 2005 r. do Muzeum Okręgowego w Suwałkach na wystawę „Malarze polscy w Monachium”, po której oprowadziła nas Grażyna Augustowska
- w dniu 13 marca 2006 r. do Muzeum Narodowego w Warszawie na wystawę „Józef Pankiewicz 1866-1940. Życie i dzieło. Artyście w 140 rocznicę urodzin”, po której oprowadziła nas komisarz wystawy kurator Elżbieta Charazińska.

Zorganizowano 8 wyjazdów autokarowych, w celu poznania innych ośrodków muzealnych oraz integracji muzealników, dzięki zaangażowaniu skarbnika Reginy Dziklińskiej.

1. Z okazji Walnego Zjazdu Delegatów SMP w dniu 1 kwietnia 2005 r. zorganizowaliśmy wyjazd do Krakowa w dniach 1-2 kwietnia. Zwiedziliśmy w Muzeum Archeologicznym nową wystawę stałą „Pradzieje i wczesne średniowiecze Małopolski, Starą Synagogę na Kazimierzu, Celestat ze zbiorami Bractwa Kurkowego, Kamienicę Hipolitów z wnętrzami mieszczańskimi oraz na Wawelu wystawę „Wawel zaginiony” i „Wawel narodowi przywrócony”.
2. W dniach 14-15 maja 2005 r. z okazji Międzynarodowego Święta Muzeów wspólnie z Oddziałem Świętokrzyskim zorganizowaliśmy Dni Muzealnika w Kielcach. Po drodze odwiedziliśmy Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu, które świętowało Jubileusz 30-lecia. Uroczystości Dnia Muzealnika z władzami samorządowymi odbyły się w Pałacu Biskupim w Kielcach, a spotkanie przy ognisku w Muzeum Wsi Kieleckiej w Tokarni, dokąd przywieźliśmy naszą wystawę „Muzea Województwa Mazowieckiego”. Zwiedziliśmy również Muzeum Narodowe, Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego i Muzeum Zabawkarstwa.
3. Dnia 11 czerwca 2005 r. przyjechaliśmy do Muzeum Zamoyskich w Kozłowie, gdzie oprócz wnętrz pałacowych i galerii Sztuki Socrealizmu, obejrzelśmy wystawę „Secesja” ze zbiorów Muzeum we Lwowie i Płocku. Zwiedziliśmy również muzeum i panoramę dziejów Polski przy kościele św. Anny w Lubartowie.
4. W dniach 9-10 lipca 2005 r. udaliśmy się do Suwałk do Muzeum Okręgowego na wystawę „Malarze polscy w Monachium”. Dzięki kolegom z Oddziału Podlaskiego obejrzelśmy piękną Suwalszczyznę, wiadukty w Stańczykach, rezerwat archeologiczny w Szwajcarii koło Suwałk, gdzie przy grillu spotkaliśmy się z muzealnikami podlaskimi. W drodze powrotnej zwiedziliśmy zespół klasztorny w Wigrach i skansen kurpiowski w Nowogrodzie.
5. Dnia 8 października 2005 r. zwiedziliśmy Muzeum Okręgowe im. Jacka Malczewskiego w Radomiu i Muzeum Wsi Radomskiej
6. Dnia 11 października 2005 r. zorganizowaliśmy wyjazd dla muzealników Warszawy i okolic na nasze Sympozjum Muzealnicze w Wyższej Szkole Humanistycznej w Pułtusku.
7. Dnia 5 listopada 2005 r. udaliśmy się do Siedlec, gdzie zwiedziliśmy Muzeum Diecezjalne z „Kuszeniem Św. Franciszka” El Greco oraz w Muzeum Regionalnym wystawę o Henryku Sienkiewiczu, wystawę stałą i miasto. Spotkaliśmy się także z dyrektcją Muzeum.

8. Na zaproszenie dyrektora Muzeum Mazowieckiego w Płocku w dniach 19–20 listopada wybraliśmy się do Płocka. Po drodze zwiedziliśmy klasztor w Czerwińsku. W Płocku zwiedziliśmy katedrę i Muzeum Diecezjalne, siedzibę Towarzystwa Naukowego Płockiego, spichlerz z etnograficzną ekspozycją, Muzeum Mazowieckie w nowej siedzibie przy ul. Tumskiej. Tu spotkaliśmy się z dyrekcją i pracownikami. Na drugi dzień zwiedziliśmy Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu, ciepło gośczeni przez dyrektora i pracowników.

Zorganizowano 2 wyjazdy naukowe za granicę

1. W dniach 11-17 kwietnia i drugi 18–24 kwietnia 2005 r. zorganizowano objazd naukowy do Lwowa i Podola na Ukrainie. Zwiedziliśmy muzea lwowskie, kościoły i zabytki miasta, Cmentarz Łyczakowski. Zwiedziliśmy również Żółkiew, Olesko, Krzemieniec, Począjów, Chocim, Okopy Świętej Trójcy, Skalę Podolską, Buchacz, Kamieniec Podolski, a wracając w Polsce Muzeum Okręgowe w Zamościu. Dzięki przyjaciółom ukraińskim i Polakom ze Lwowa, wstępy do większości muzeów mieliśmy bezpłatnie.
2. Planowany wyjazd do Pragi i na zamki czeskie ze względu na słabą frekwencję nie mógł się odbyć ani we wrześniu 2005 r., ani w dniach 22-28 kwietnia 2006 r.

Plan pracy zarządu Oddziału Mazowieckiego SMP na 2007 rok

1. Współpraca z Departamentem Kultury, Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego przy realizacji Konkursu na „Mazowieckie zdarzenia muzealne – Wierzba” - za 2006 rok.
2. Zorganizowanie jesienią sesji naukowej „Tematyczne Szlaki Muzealne na Mazowszu”.
3. Przygotowanie i wydanie nowej wersji książki „Muzea na Mazowszu”
4. Prowadzenie Biblioteki.
5. Wydanie 2 numerów „Komunikatów SMP OM”
6. Wysłanie pism z prośbą o podwyżki dla muzeów podległych samorządom niższego szczebla.
7. Zorganizowanie Walnego Sprawozdawczego Zgromadzenia Członków w kwietniu.
8. Współpraca z Zarządem Głównym i Oddziałami krajowymi.
9. Współpraca z Centrum Muzeologicznym w Łodzi.
10. Współpraca z organizacjami pozarządowymi m.in. SNAP, TOnZ.
11. Współpraca z firmą Antennaudio (sprzęt multimedialny).
12. Stworzenie Banku bazy wystaw czasowych oferowanych do wypożyczenia innym.
13. Organizowanie zwiedzania „wystaw z komisarzem”.
14. Organizowanie zwiedzania „muzeum od kuchni” np. Muzeum Kolejnictwa.

15. Zorganizowanie Dnia Muzealnika
16. Zorganizowanie 2 wyjazdów zagranicznych
 - Łotwa i Estonia – koniec maja
 - Czechy i Wiedeń – wrzesień
 - Ewentualnie Wyspy Sołowieckie - maj-lipiec
17. Zorganizowanie wyjazdów krajowych
 - Żyrardów - wystawa Chełmońskiego i fabryka lnu oraz Pałac w Radziejowicach,
 - Łódź - miasto i muzea, Tychy - Muzeum Piwa i Pszczyna - Pałac, Warka - Kozienice
18. Zorganizowanie wyjazdów na interesujące wystawy w muzeach polskich
19. Zwiedzanie nowej wystawy stałej w Muzeum Sportu i Turystyki.
20. Zwiedzanie unowocześnionych wystaw stałych w PME w Warszawie.

Biblioteka

Przy naszym Zarządzie jest Biblioteka SMP, gromadząca różnorodne wydawnictwa muzealne, prowadzona przez Hannę Pilcicką-Ciura z PMA, której zadeklarowała pomoc Hanna Jeznak z Muzeum Sportu i Turystyki. Dziękujemy wszystkim muzeom, za przesyłanie nam bezpłatnie wydawnictw muzealnych. Prosimy o wszelkie wydawnictwa muzealne, gdyż pragniemy, aby Biblioteka SMP stała się centrum studiów muzealnych.

W czasie obecnej kadencji do SMP OM złożyły deklaracje 74 osoby, Wykreślono na własną prośbę lub skreślono za nie płacenie składek 19 członków.

Aktualna ilość członków OM SMP

Obecnie Oddział Mazowiecki liczy 267 członków z 45 muzeów Województwa Mazowieckiego i Łódzkiego (brak Oddziału Łódzkiego).

Sporządziła: Halina Czubaszek
Prezes SMP OM

Działalności OM SMP od 21 lutego do 30 listopada 2006 r.

W okresie sprawozdawczym odbyły się cztery zebrania Zarządu OM SMP i Komisji Rewizyjnej (10 kwietnia w MSiT, 27 maja w Muzeum Romantyzmu w Opinogórze, 26 czerwca i 20 listopada w PMA).

- * 10 kwietnia br. odbyło się Walne Zebranie OM SMP w Muzeum Sportu i Turystyki.
- * ruszyła strona internetowa SMP, na której są dostępne Komunikaty naszego Oddziału: www.stowarzyszeniemuzealnikow.org.pl
- * Oddział Małopolski SMP w dniach 19-20 października br. zorganizował w Krakowie konferencję „Muzea dla edukacji – nowe formy aktywności muzealnej”, na którą zostali zaproszeni wszyscy muzealnicy z Mazowsza.

Współpraca z muzeami

- W dniach 27-28 maja br. obchodziliśmy Dzień Muzealnika. Obchody rozpoczęły się sesją muzealną w Muzeum Romantyzmu w Opinogórze.
- 2 czerwca br. obejrzelśmy wystawę „Skarby znad Morza Czarnego” w Muzeum Narodowym w Krakowie oraz wystawę „Biżuteria Gotów” w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.
- 16 czerwca Państwowe Muzeum Archeologiczne zaprosiło nas na wystawę „Troja. Sen Henryka Schliemanna”, po której oprowadził nas Pan Wojciech Borkowski.
- 20 lipca br. Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza zaprosiło nas na wystawę „Warszawa Lalki Bolesława Prusa”, po której oprowadziły nas kuratorki wystawy.
- 10 sierpnia br. Muzeum Narodowe w Warszawie zaprosiło nas na oprowadzanie po wystawie „Piękno i rytuał. Starożytne brązy chińskie ze zbiorów Chińskiego Muzeum Narodowego w Pekinie”. Po wystawie oprowadziła nas Pani Joanna Popkowska.
- W dniach 27-29 października zwiedziliśmy wystawę „Rembrandt. Quest of a genius” w berlińskim Kunstforum, Muzeum Pergamońskie oraz Muzeum Narodowe w Poznaniu i Pierwszych Piastów na Lednicy.
- 5 listopada br. odbyło się otwarcie ekspozycji stałej Muzeum Sportu i Turystyki w nowej siedzibie Centrum Olimpijskiego przy Wybrzeżu Gdyńskim.
- 10 listopada br. w przeddzień Święta Niepodległości Muzeum Wojska Polskiego zaprosiło nas na otwarcie wystawy „Od Bogurodzicy do Hymnu Solidarności”.
- 23 listopada br. Zamek Królewski w Warszawie zaprosił nas na oprowadzanie po wystawie „W blasku srebra... Srebra z XVI-XIX wieku z Ziem Rzeczypospolitej Obojga Narodów i współczesnej Polski ze zbiorów muzeów rosyjskich”.
- Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu zaprosiło nas na swoje liczne otwarcia wystaw i spotkania rycerskie.

Współpraca z samorządami terenowymi

- 9 października w Białymstoku została otwarta wystawa „Archiwum fotograficzne miasta”, której współorganizatorem jest OM SMP.

Współpraca z Urzędem Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego

- Rusza konkurs na Mazowieckie Zdarzenie Muzealne „Wierzba” o nagrodę Marszałka Województwa Mazowieckiego. Marszałek Województwa Mazowieckiego zwrócił się do nas z prośbą o pomoc przy organizacji tego konkursu. Należy przypomnieć, iż pomysłodawcą tego konkursu jest nasze Stowarzyszenie. W związku z tym Zarząd OM

SMP w dniu 26 czerwca br. podjął Uchwałę wyrażającą zgodę na współpracę przy ogłaszaniu, organizacji i ocenie wniosków dotyczących konkursu „Wierzba”.

- 20 sierpnia br. doszło do spotkania Międzyzakładowej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” Pracowników Muzeów przy Sejmiku Województwa Mazowieckiego z Marszałkiem Adamem Struzikiem w sprawie podwyżek dla muzeów samorządowych. W zebraniu tym uczestniczyła Pani Halina Czubaszek – Prezes naszego Oddziału. Na zebraniu Zarządu Województwa Mazowieckiego 4 września została zatwierdzona dotacja na podwyżki dla tych muzeów i będą one wypłacone z wyrównaniem od 1 lipca 2006 r.

Plany działalności:

- Organizacja sesji „Szlaki turystyczne Mazowsza”.
- Wydanie przewodnika „Muzea na Mazowszu”.
- Wystąpienia do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego o zabezpieczenie środków finansowych na powyższe cele.

Podziękowania

Paniom Barbarze Rogalskiej i Izabeli Wichrowskiej z Muzeum Drukarstwa za zaangażowanie przy redagowaniu kolejnych Komunikatów oraz za wszelkie prace związane z wydaniem materiałów z sesji muzealniczej w Pułtusk.

Pani Dorocie Cegielskiej z Muzeum Azji i Pacyfiku, która przy współpracy z Marią Biegańską i Andrzejem Zaborowskim z Muzeum Drukarstwa Warszawskiego zaprojektowała i wykonała Dyplomy dla Honorowych Członków SMP, Prof. dr Janusz Durko i Prof. dr Marka Kwiatkowskiego.

Od 11 lutego do 30 listopada br. do OM SMP zapisało się 16 osób. Stan na dzień 30 listopada br. wynosi 283 osoby.

Elżbieta Lewczuk Sekretarz SMP OM

Sprawozdanie Skarbnika OM SMP

25.10.2006 r. minęły cztery lata od pierwszego, zorganizowanego pod patronatem SMP OM, wyjazdu naukowego do Muzeum Zamkowego w Malborku. Czas więc na jakieś podsumowania i trochę statystyki.

Po pierwszych dwóch w 2002 r., jednodniowych wyprawach do Malborka na wystawę uzbrojenia ze zbiorów Ermitażu i do Muzeum Mazowsza Zachodniego w Żyrardowie, kolejno były: w 2003 r. - Wystawa „Archeologia Niemiec” w Martin Gröphus Baum i multimedialne Muzeum Żydowskie w Berlinie, jednodniowy objazd po muzeach w Ciechanowie, Gołotczyźnie i Opinogórze, objazd Wilno, Troki i Kernave, wizyta w Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Pola Bitwy nad Bzurą, wspomnienia lat dziecięcych w Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie i podróż kolejką do Kampinosu i Granicy (zakończona ogniskiem); w 2004 r - wielka wyprawa do Sankt

Petersburga (z pamiętnym monastylem na Valaam), objazd po zamkach Słowacji (Spisz i Orawa), wizyta w Muzeum-Zbrojowni na Zamku w Liwie, a potem w Skansenie u prof. Kwiatkowskiego w Suchej (zakończona wspólnym ogniskiem) oraz wspólne z Oddziałem Świętokrzyskim SMP obchody rocznicowe w Górach Świętokrzyskich; w 2005 r. - wyjazd na Walny Zjazd SMP połączony z odwiedzinami w muzeach Krakowa, dwie grupy do Lwowa i na polskie kresy wschodnie, wspólne z Oddziałem Świętokrzyskim obchody Dnia Muzealnika w Muzeum Narodowym w Kielcach, poprzedzone wizytą w Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu, zakończone wspólnym ogniskiem w Skansenie Wsi Kieleckiej w Tokarni, a nazajutrz wspaniałym Muzeum Zabawek w Kielcach; potem wizyta w Pałacu Zamoyskich w Kozłówce i w Muzeum Parafialnym w Lubartowie, letnia, pełna różnych przygód, wyprawa do Suwałk, Stańczyków i Klasztoru na Wigrach połączona ze spotkaniem z muzealnikami Oddziału Podlaskiego w Szwajcarii, wspólny ze Stowarzyszeniem Przewodników Wycieczek Zagranicznych wyjazd do Muzeum Okręgowego w Radomiu i Wsi Radomskiej, następnie El Greco w Muzeum Diecezjalnym i spotkanie z muzealnikami w Muzeum Regionalnym w Siedlcach, Sesja muzealnicza w Pułtusk, potem przez Zawichost i Klasztor w Czerwińsku wizyta w Muzeach Mazowieckim i Diecezjalnym w Płocku oraz Skansenie w Sierpcu i w ostatnim 2006 r. - Dzień Muzealnika w Opinogórze z sentymentalną wizytą na Gołotczyźnie, w Pułtusk i na Zamku w Ciechanowie, potem pociągiem do Krakowa na pokonserwatorską wystawę skarbów Muzeum Archeologicznego w Odessie, dwie grupy na Krym i na koniec wielka, magiczna wystawa Rembrandta i wspaniałe zbiory Muzeum Pergamońskiego w Berlinie (po drodze Muzeum Narodowe w Poznaniu i Pierwszych Piastów na Lednicy).

Tak więc w ciągu 4 lat zorganizowałam 25 wyjazdów, objazdów i wypraw naukowych, 1-, 2-, 3-, 4-, 5-, 6-, 7-, 10- i 12-dniowych. Wzięło w nich udział ogółem 1088 uczestników. Po dwie osoby 23 i 19 razy, po 1 osobie 17, 16, 15 i 14 razy, 6 osób 12rotnie, 5 osób 11-to, 3 osoby 10-cio krotnie. W sumie skorzystało ze wspólnych wyjazdów 390 osób, w tym 164 członków SMP z naszego Oddziału i Oddziałów Podlaskiego, Świętokrzyskiego i Opolskiego oraz 266 osób towarzyszących ze wszystkich chyba muzeów na Mazowszu i nie tylko. 177 osób wyjechało z nami kilkakrotnie, a 213 tylko jeden raz.

Do niekwestionowanych „królów wycieczkowych” należą: Prezes Generalny SMP Pan Andrzej Sołtan i Pani Małgorzata Dubrowska z Muzeum Historycznego m.st. Warszawy (aż 19 razy), oczywiście o sobie i Prezes Oddziału Mazowieckiego SMP Halinie Czubaszek nie wspomnę, gdyż niejako z racji wykonywanych zadań wyjeżdżałyśmy po 23 razy. Ponad 10 razy wyjeżdżały z nami 22 osoby. Może trzeba by ustanowić jakiś medal za

wytrwałość i dzielność. Jak Państwo sądzicie? Ja, ze swej strony, serdecznie dziękuję wszystkim uczestnikom wypraw za wyrozumiałość, za to, że zechcieli być zdyscyplinowani, za pomoc w różnych sytuacjach i oczywiście za wspañiale, twórczo, radośnie etc. spędzony wspólnie czas.

Do zobaczenia na przyszłych wspañiałych wyprawach, jeśli zdrowie i czas dopiszą.

*Gina Dziklińska,
Skarbnik SMP OM*

PS. Chyba będę musiała wezwać do pomocy „Waszego Liczykrupę”. Coś ostatnio znowu zapomnieliście Państwo o płaceniu składek. Zadłużenie przekroczyło sumę 7.000 zł. Nie dotyczy to Muzeum Narodowego, gdyż wszyscy członkowie - pracownicy tego muzeum mają na bieżąco opłacone składki (podziękowania dla Jurka Rekuckiego - też chyba dam mu medal).

Z działalności Zarządu Głównego SMP

W dniu 19 stycznia 2007 r. w Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie zebrał się na pierwszym w tym roku posiedzeniu Zarząd Główny SMP. Głównym tematem posiedzenia były propozycje zmian do ustawy o muzeach przygotowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej MKiDN na stronie www.bip.mkidn.gov.pl.

Zebranych powitał prof. dr hab. Stanisław Waltoś, dyrektor Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, współautor tekstu obowiązującej ustawy, który przedstawił swoje stanowisko w kwestii proponowanych zmian, a następnie ustosunkował się do wystąpień osób zabierających głos w dyskusji na ten temat.

Uwagi do proponowanych zmian w ustawie - opracowane na podstawie wspomnianej dyskusji oraz opinii poszczególnych Oddziałów - przekazano 22 lutego br. na ręce Pani Małgorzaty Bociągi, Naczelnika Wydziału d/s Nadzoru Merytorycznego nad Muzeami w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Andrzej Sołtan, Prezes Zarządu Głównego SMP

Uroczystość wręczenia Dyplomów - Honorowym Członkom Stowarzyszenia Muzealników Polskich

W dniu 15.12.2006 r. w Podchorążówce, w Łazienkach Królewskich w Warszawie odbyła się uroczystość wręczenia Dyplomów Honorowym Członkom Stowarzyszenia Muzealników Polskich.

Dyplomy zostały wręczone Panu Profesorowi dr Januszowi Durko, (długoletniemu, bo aż 52 lata) byłemu Dyrektorowi Muzeum Historycznego

m.st. Warszawy, oraz Panu Profesorowi Markowi Kwiatkowskiemu – Dyrektorowi Łazienek Królewskich.

Podczas uroczystości głos zabrał Pan Andrzej Sołtan - Prezes Zarządu Głównego Stowarzyszenia Muzealników Polskich, krótko przedstawiając zasługi Profesora dr Janusz Durko i Profesora dr Marka Kwiatkowskiego. Dyplomy Honorowym Członkom wręczyła Pani Halina Czubaszek - Prezes Oddziału Mazowieckiego SMP.

Po otrzymaniu dyplomów głos zabrali Honorowi Członkowie, którzy z ogromnym poczuciem humoru dzielili się z gośćmi - swoimi wspomnieniami dotyczącymi prowadzenia dwóch tak ważnych dla Warszawy Muzeów - Muzeum Historycznego m.st Warszawy i Łazienek Królewskich.

W uroczystości udział wzięli ważni goście m.in.: Joanna Bojarska - Dyrektor Muzeum Historycznego m.st. Warszawy, dr Marian Sołtysiak - Prezes Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, Janusz Odrowąż-Pieniążek - Dyrektor Muzeum Literatury, a także członkowie SMP OM i pracownicy wielu muzeów warszawskich.

Projekt graficzny dyplomów został wykonany przez artystę-plastyk-Dorotę Cegielską z Muzeum Etnograficznego, przy współpracy Marii Biegańskiej z Muzeum Drukarstwa Warszawskiego. Dyplomy wydrukowane zostały typograficznie przez pana Andrzeja Zaborowskiego, w Muzeum Drukarstwa Warszawskiego - na zabytkowej prasie należącej do zbiorów Muzeum.

Izabela Wichrowska, Muzeum Drukarstwa Warszawskiego

KONKURS „WIERZBA”

Konkurs Mazowieckie Zdarzenia Muzealne - „WIERZBA”

Na wniosek Stowarzyszenia Muzealników Polskich Oddział Mazowiecki, Zarząd Województwa Mazowieckiego ogłosił Uchwałą nr 966/200/06 konkurs pt. „Mazowieckie Zdarzenia Muzealne - Wierzba”.

Przyjmowano zgłoszenia do I edycji konkursu w Departamencie Kultury, Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, w terminie od 10 stycznia do 28 lutego br., na załączonych formularzach zgłoszeniowych dot. wydarzeń oraz wystaw muzealnych. Rozpatrzenie wniosków przez Kapitułę i wybór laureatów I edycji konkursu nastąpi do 10 kwietnia 2007 r.

Załącznik do uchwały Nr 966/280/06 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 16 maja 2006 r.

REGULAMIN KONKURSU
Mazowieckie Zdarzenia Muzealne
„WIERZBA”

§ 1.

Organizatorem konkursu pt. „Mazowieckie Zdarzenia Muzealne - Wierzba”, zwanego dalej „Konkursem” jest Samorząd Województwa Mazowieckiego we współpracy ze Stowarzyszeniem Muzealników Polskich, Oddział Mazowiecki w Warszawie.

§ 2.

Celem Konkursu jest wyłonienie na Mazowszu najlepszych placówek muzealnych oraz wyróżnienie i nagrodzenie najciekawszych zdarzeń przez nie opracowanych i zrealizowanych. Wpisanie Konkursu na stałe w kalendarium imprez kulturalnych podniesie prestiż muzeów mazowieckich, wpłynie na ich rozwój, a także będzie wyrazem uznania dla pracy instytucji kultury w zakresie: upowszechniania, opieki nad dziedzictwem kulturowym, zabytkami, wiedzy o regionie, edukacji i kształtowania świadomości lokalnej. Konkurs ma za zadanie promować, muzea, regiony oraz Województwo Mazowieckie, pogłębiać jego wkład w dziedzictwo narodowe, wzbogacać wiedzę i kształtować wartości estetyczne, podnosić walory turystyczne itp. Jednym z istotnych zadań konkursu jest wyrównywanie szans oraz zmniejszenie różnic pomiędzy muzeami mazowieckimi.

§ 3.

Nagrody w Konkursie zostaną przyznane w dwóch kategoriach (w każdej kategorii przewidziane jest I, II i III miejsce oraz wyróżnienia honorowe):

- 1) Najciekawsza wystawa zorganizowana, w danym roku kalendarzowym, przez muzeum na Mazowszu, w zamkniętym obiekcie (mogą być dołączone: publikacje naukowe, katalogi, foldery, informatory itp. związane z wystawą);
- 2) Najlepsza impreza, pokaz, ekspozycja itp. w przestrzeni publicznej lub plenerze zorganizowana poza terenem muzeum.

§ 4.

Ze złożonych w siedzibie Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki wniosków na Konkurs, podczas pierwszej selekcji, wyłonione zostaną wnioski zakwalifikowane przez Kapitułę Konkursu do drugiego etapu. Po dokonaniu ich selekcji, Kapituła Konkursu wybierze laureatów dwóch Nagród Głównych, oraz drugich miejsc, trzecich miejsc i wyróżnień honorowych.

§ 5.

Warunki uczestnictwa w Konkursie:

- 1) Do Konkursu można zgłaszać wnioski w dwóch kategoriach, o których mowa w § 3.
- 2) Wnioski mogą dotyczyć zdarzeń muzealnych zorganizowanych przez placówki muzealne posiadające siedzibę na terenie województwa mazowieckiego.
- 3) Zdarzenia muzealne mogą być zaprezentowane w dowolnym miejscu (również poza granicami kraju).
- 4) Do Konkursu zostaną zakwalifikowane te wnioski, które opisują zdarzenia muzealne zaistniałe w 2006 roku.
- 5) Zgłoszenia na kartach zgłoszeniowych mogą dokonywać: placówki muzealne, jednostki samorządu terytorialnego województwa mazowieckiego, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe i społeczne posiadające siedzibę na terenie województwa mazowieckiego.
- 6) W Konkursie nie mogą brać udziału placówki podległe Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- 7) Liczba zdarzeń muzealnych zgłoszonych przez jednego wnioskodawcę nie jest ograniczona.

§ 6.

1. Wnioski składane w siedzibie Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki powinny zawierać: nazwę i adres placówki muzealnej, nr tel./fax, e-mail, NIP, REGON/PESEL, oraz nazwę banku i numer konta, imię i nazwisko dyrektora, liczbę etatów jakie posiada muzeum, charakterystykę placówki.
2. Integralną częścią każdego wniosku jest opis zdarzenia muzealnego (maksymalnie 3 strony), do którego odnosi się ten wniosek. Opis ten ułatwi interpretację wniosku w kategoriach przesłania, wartości merytorycznych i formalnych przedmiotowego zdarzenia.
3. We wnioskach należy przedstawić materiał zdjęciowy (minimum 10 fotogramów), rzut planu wystawy lub sytuacyjny imprezy. Można dołączyć materiały promocyjne – wydawnictwa i publikacje związane ze zdarzeniem (np. zaproszenie, plakat, katalog, pocztówkę, materiały graficzne itp.).

§ 7.

1. Wnioski wraz z załącznikami, należy składać w siedzibie Departamentu Kultury Promocji i Turystyki w terminie od dnia 10 stycznia do 28 lutego 2007 r.
2. Rozstrzygnięcie konkursu i przyznanie nagród przez Kapitułę przewidziane jest ok. 10 kwietnia 2007 r. (nagrody pieniężne będą wypłacone przelewem w terminie 30 dni od daty ogłoszenia wyników konkursu).

3. Uroczyste ogłoszenie wyników Konkursu nastąpi w ustalonym terminie i zostanie połączone z wręczeniem dyplomów oraz wernisażem prac pokonkursowych w aktualnej „Stolicy Kulturalnej Mazowsza”.

§ 8.

1. W Konkursie, w kategoriach o których mowa w § 3., przewiduje się następujące nagrody:
 - 1) Nagroda pieniężna w wysokości 20.000 zł;
 - 2) Nagroda pieniężna w wysokości 12.000 zł;
 - 3) Nagroda pieniężna w wysokości 8.000 zł.

Kwoty podane powyżej są kwotami brutto. Nagrody pieniężne podlegają opodatkowaniu zgodnie ze stosownymi przepisami.

2. Nagrody pieniężne przeznaczone są tylko na cele związane z rozwojem wyróżnionej placówki muzealnej (nie mogą być przeznaczone dla osób fizycznych). Ponadto nominowane placówki muzealne otrzymają wyróżnienia w formie dyplomów (dopuszczane są dyplomy honorowe jako wyróżnienia nie kwalifikowane na nagrody pieniężne). Kapituła Konkursu zastrzega sobie prawo do innego podziału przyznanej kwoty na nagrody.

§ 9.

Wyniki i spis wniosków zgłoszonych oraz wniosków nominowanych, zostaną opublikowane na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, w „Kronice Mazowieckiej”, w roczniku „Muzealnictwo” oraz zostanie wydany stosowny komunikat Stowarzyszenia Muzealników Polskich.

§ 10.

Oceny prac konkursowych dokona Kapituła Konkursu.

Prace konkursowe oceniane będą według następujących kryteriów:

- 1) Walory merytoryczne, kulturowe i edukacyjne – 50%;
- 2) Walory promocyjne i turystyczne o charakterze ponad lokalnym – 30%;
- 3) Walory estetyczne, plastyczne, kompozycyjne i przestrzenne – 20%.

Przyjmuje się, że 1% = 1 pkt i tak zostanie przeliczona liczba punktów w każdym kryterium. Za najlepszą uznana zostanie praca konkursowa, która uzyska łącznie najwyższą liczbę w rankingu punktowym. Praca konkursowa, aby otrzymać pierwszą nagrodę musi uzyskać liczbę punktów równą lub większą niż 75% wszystkich punktów możliwych do uzyskania.

§ 11.

Kapituła Konkursu zastrzega sobie prawo zmiany terminów zamieszczonych w § 8. Regulaminu Konkursu.

§ 12.

Wszelkie dodatkowe informacje można uzyskać w sekretariacie Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego.

1. Adres korespondencyjny organizatora Konkursu: Departament Kultury, Promocji i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego, ul. Okrzei 35, 03-715 Warszawa. Z dopiskiem: Konkurs „Mazowieckie Zdarzenia Muzealne - Wierzba”. tel. 0-22 59 79 501, fax. 0-22 59 79 502.
2. Osobami uprawnionymi do kontaktu z uczestnikami konkursu są:
 - a) Sławomir Ignaczak pracownik Departamentu Kultury, Promocji i Turystyki – sekretarz Kapituły Konkursu, tel. 0-22 59 79 525, fax 0-22 59 79 502, e-mail. s.ignaczak@mazovia.pl
 - b) Halina Czubaszek przedstawiciel Stowarzyszenia Muzealników Polskich, Oddział Mazowiecki w Warszawie - zastępca sekretarza Kapituły Konkursu, tel. 0-22 831 32 21 w. 107, fax 0-22 831 51 95, e-mail: promocja@pma.pl, Smp_maz@pma.pl.

DZIEŃ MUZEALNIKA

W dniach od 27 do 28 maja 2006 roku Stowarzyszenie Muzealników Polskich Oddział Mazowiecki zorganizowało wyjazd, w ramach obchodów Dnia Muzealnika, do Muzeum Romantyzmu w Opinogórze i Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie. Wyjazd autokaru wraz z uczestnikami wycieczki nastąpił słonecznego poranka, w sobotę o 8.30 spod Arsenłu na ul. Długiej w Warszawie. W czasie sympatycznej podróży ubarwianej krótkimi relacjami o bieżącej działalności Stowarzyszenia i serwowaniem ciepłych napojów, dotarliśmy do pierwszego celu naszej podróży tj. Muzeum Romantyzmu w Opinogórze. Mimo deszczowej aury, która nas tutaj powitała, ciepłe przyjęcie gospodarzy z dyrektorem Muzeum - Romanem Kochanowiczem na czele, zrekompensowało nam konieczność rezygnacji z części programu tj. zwiedzania parku i okolic. Następnie rozpoczęła się sesja naukowa według następującego programu:

1. Roman Kochanowicz – Dyrektor Muzeum „Koncepcje rozwojowe Muzeum Romantyzmu w Opinogórze”.
2. Marek Piotrowski – Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie, „Koncepcja rewitalizacji Zamku Książąt Mazowieckich w Ciechanowie”.
3. Jan Rzeszotarski – Dyrektor Muzeum w Sierpcu – „Budowa i modernizacja kompleksu muzealno-wystawienniczego na terenie Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu – prezentacja multimedialna”.

4. Promocja książki prof. Zbigniewa Sudolskiego pt. „Zygmunt Krasiński na Mazowszu i w Warszawie”. Opinogóra 2005.
5. Promocja książki Wojciecha Przybyszewskiego pt. „Portrety rodowe Krasińskich”. Warszawa 2006.

Sesję zakończył koncert młodych akordeonistów adeptów Szkoły Muzycznej, którzy zaprezentowali m.in. utwory F. Chopina i kompozytorów rosyjskich.

Po koncercie uczestnicy wyjazdu, w mniejszych grupach, zwiedzali wnętrza pałacyku oprowadzani przez panią przewodniczkę, która zauroczyła wszystkich swą wiedzą i sposobem jej przekazania. Ekspozycja mieści się w pałacyku,

dawnym pawilonie ogrodowym na zapleczu starego dworu. Prezentuje pamiątki po jednym z trzech wieszczów Zygmuncie Krasińskim. Wystawa mieści się w kilku pomieszczeniach zameczku. Kolejne wnętrza nawiązują do atmosfery domu Krasińskich. Grupa obejrzała m.in. Salon Biały, w którym umieszczono portrety żony poety i jej siostr; Salon pod Wieżą z portretem dziecięcym poety; dawną Kaplicę z dużym romantycznym portretem Zygmunta Krasińskiego; Salon Czerwony, który jest rekonstrukcją salonu Krasińskich wykonaną według inwentarza sporządzonego po śmierci poety; Salon Napoleoński i Pokój z kominkiem - pomieszczenie, w którym poeta czuł się najlepiej.

Wizytę w Opinogórze zakończyło wspólne biesiadowanie. Około 18.30 nastąpił wyjazd do Ciechanowa, gdzie przewidziano nocleg w Hotelu Olimpijskim.

Następnego dnia, w niedzielę po śniadaniu udaliśmy się do Gołotczyzny, gdzie oczekiwał na nas pan Grzegorz Roszkowski Muzeum Pozytywizmu (Krzewnia). W willi o nazwie „Krzewnia” położonej na terenie parku, w 2. połowie XIX wieku żył i tworzył Aleksander Świętochowski. Zachowały się tu oryginalne wnętrza z tego okresu: wyposażenie gabinetu pisarza, biblioteka, kuchnia i pokój Marii Świętochowskiej-Grossmanowej – żony pisarza. Oddzielną częścią Muzeum Pozytywizmu jest dworek, w którym mieszkała dziedziczka dóbr w Gołotczyźnie,

hrabianka Aleksandra Bąkowska, założycielka szkoły dla dziewcząt wiejskich (pierwsza szkoła rolnicza dla dziewcząt w Królestwie Polskim). Mieszczą się tu ekspozycje stałe: „Portret szlachty mazowieckiej”, „Malarstwo Adama K.F. Ciemniejskiego 1866-1915”, „Malarstwo Jana Ciemniejskiego 1908-1978”, „Malarstwo i biżuteria artystyczna Olgierda Vetesco 1913-1983”, „Wnętrza nawiązujące do siedzib drobnej szlachty mazowieckiej”, „Aleksandra z Sędzimirów Bąkowska 1851- 1926 jej działalność, twórcy pozytywizmu”, „Malarstwo i rzeźba Józefa Piwowara 1904-1987”, „Pozytywiści warszawscy”. Po ekspozycji stałej oprowadził nas pan Jarosław Walesiak, kierownik Oddziału Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie.

Kolejnym miejscem, które odwiedziliśmy był Zamek Książąt Mazowieckich w Ciechanowie. Dotarliśmy tam w strugach deszczu. Historię miasta i zamku przybliżył nam pan Marek Piotrowski – archeolog z Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie. Już od VII wieku kształtował się tu jeden z ważniejszych ośrodków gospodarczo-administracyjnych Mazowsza, a najstarsza wzmianka o Ciechanowie pochodzi z 1065 roku.

Zamek w Ciechanowie zbudowano jako zamek nizinny obronny w 2. połowie XIV wieku. Pierwsza wzmianka o nim w źródłach pisanych, pochodząca z początków XIV wieku, mówi o przelokowaniu miasta i potwierdzeniu przywilejów przez Janusza I (1379-1429) syna Siemowita III (1355 – 1381). Zamek wzniesiono na planie prostokąta o wymiarach 48 x 57 m, zorientowany był z północy na południe, o pierwotnej wysokości 5 m. Od strony południowej wzniesiono dwie wieże cylindryczne równej wysokości murów. W baszcie zachodniej mieścił się arsenał, wschodnia służyła jako więzienie. Od południa, między wieżami znajdowała się pierwotnie brama wjazdowa. Od północy wybudowano trójdzielny, początkowo jednokondygnacyjny „Wielki Dom”. Znajdowały się tu pomieszczenia reprezentacyjne, mieszkalne, gospodarcze i kaplica.

Okres największej świetności zamku przypada na połowę XV wieku. Powolny upadek zamku następuje po śmierci księcia Janusza II. W czasach najazdów szwedzkich i rozbiorów zamek popadł w ruinę.

W dwóch zrekonstruowanych basztach zamku prezentowane są obecnie przedmioty znalezione w czasie badań wykopaliskowych. Ekspozowane są tu elementy broni palnej, drzewcowej i uzbrojenia z XV – XVIII wieku (miecze myśliwskie, miecze włoskie, zbroja płytowa, zbroja kolcza, hakownica). Na jednej z kondygnacji zaprezentowano ceramikę użytkową od XI – XVI wieku jak również kopie fotografii i materiałów archiwalnych dotyczących zamku.

W „Domu Wielkim” obejrzelśmy wystawę czasową poświęconą księdzu Maciejowi Kazimierzowi Sarbiewskiemu, najwybitniejszemu łacińskiemu poecie doby baroku. Ks. Maciej K. Sarbiewski był także filozofem,

teologiem, teoretykiem poezji, wybitnym kaznodzieją Władysława IV Wazy. Ponadto uchonorowany został przez papieża Urbana VIII najwyższą nagrodą literacką ówczesnego świata – poetyckim laurem. Po tej wystawie oprowadziła nas pani Agnieszka Magalska z Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie. Pobyt w Ciechanowie zakończono obiadem w barze „Ciechan” mieszczącym się w piwnicach starego browaru.

Ostatnim miejscem, które planowaliśmy odwiedzić był Pułtusk. I tu wreszcie przywitała nas słoneczna pogoda. Mieliliśmy już niewiele czasu i dlatego zwiedzanie miasta ograniczyło się głównie do obejrzenia wystawy dotyczącej jego historii a mieszczącej się w gotyckiej wieży ratusza – obecnie siedzibie Muzeum Regionalnego (obejrzelśmy bogate zbiory archeologiczne, dokumentację fotograficzną i archiwalną dotyczącą miasta i zamku, malarstwo historyczne, przedmioty codziennego użytku a przede wszystkim słynne Meteority Pułtuskie, które spadły na miasto 30 stycznia 1868 roku). Oddzielna ekspozycja ukazuje postać biskupa Noskowskiego, który sprowadził do Pułtuska w 1703 roku jezuitów, a w Krakowie założył pierwsze bursy dla studentów.

Następnie przeszliśmy przez centrum miasta zatrzymując się na krótko przy Domu Polonii i Bazylice, gdzie nasz przewodnik – pan Andrzej Ropelewski z Muzeum Regionalnego Pułtusku zapoznał nas szczegółowo z dziejami miasta i odwiedzanych obiektów.

Około godziny 18.30 wróciliśmy, pełni niezapomnianych wrażeń, do Warszawy.

*Grażyna Głuch
Muzeum w Radomiu*

WYPRAWY, OBJAZDY NAUKOWE

Wyprawa na Krym

4 września 2006 wyruszyliśmy jako pierwsza grupa organizowanej przez SMP wycieczki na Krym. Spodziewaliśmy się, że w przeciwieństwie do wypraw na Zachód możemy oczekiwać wielu niespodzianek. Pierwszą z nich było przypomnienie czasów PRL - trzygodzinne oczekiwanie na odprawę przez ukraińskich pograniczników na granicy w Hrebennem. A to był dopiero początek.

Kiedy wieczorem dojechaliśmy do Tarnopola, okazało się, że pomimo wcześniejszego potwierdzenia nie mamy miejsc w hotelu „Hałyczyna”, ale w należącym do tego samego właściciela starszym i dopiero remontowanym hotelu „Tarnopol”. Zaletą tej lokalizacji był piękny widok na podświetlone wieże późnobarokowego kościoła dominikanów (obecnie katedra greckokatolicka pw. Niepokalanego Poczęcia NMP). Po krótkim zwiedzaniu Tarnopola (w trakcie którego dowiedzieliśmy się m.in., że na Ukrainie są obecnie trzy

cerkwie prawosławne: patriarchatu moskiewskiego, patriarchatu kijowskiego i autokefaliczna ukraińska cerkiew prawosławna, różniące się od siebie nie tyle ob-
rządkiem, co stosunkiem do rządu i świata) pojechaliśmy do Zbaraża. Zmiany w ukształtowaniu terenu i praktycznie likwidacja murów podzamcza (resztki te pozostały w pobliskim parku), które były główną linią obrony powodują, że

trudno dziś wyobrazić sobie zamek jako potężną fortecę. Pozostała do dziś (a raczej odbudowana) część zamku ma charakter rezydencji i tylko na makiecie możemy oglądać jego pierwotny wygląd. Trwają jednak prace rekonstrukcyjne, które być może przywrócą kiedyś zamkowi jego świetność. Wewnątrz muzeum etnograficzne i skłaniająca do refleksji ciekawostka: jak bardzo musiano pracować nad ateizacją narodu, skoro dziś trzeba objaśniać, skąd pochodzi cytat „Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj”, otwierający jedną z części wystawy.

Kolejny nocleg w Chmielnickim (przed wojną Płoskirowie) i kolejna niespodzianka (tym razem drobna). Nieczynna restauracja hotelowa hotelu „Centralnego” powoduje, że na obiadokolację jedziemy do baru szybkiej obsługi w centrum handlowym, w którym sensację budzą pozbawione sedesów i drzwi do kabin toalety. Dość duże (300 000 mieszkańców) ładne wojewódzkie miasto z wyższymi uczelniami i przynajmniej kilkunastoma kamienicami pamiętającymi czasy przedwojenne. Zwiedzanie ograniczyliśmy do krótkiego spaceru przed kolacją, bo następnego dnia rano wyjeżdżaliśmy do Odessy i cały dzień mieliśmy spędzić w autokarze. Podobnie jak w Tarnopolu wszędzie słychać było język ukraiński, zresztą widać również - ukraińska wersja cyrylicy nieco różni się od rosyjskiej.

Niespodzianki trwały. Po przyjeździe do hotelu „Wiktorija” w Odessie dowiedzieliśmy się, że właśnie mają awarię prądu, a nasze pokoje są na 7, 8 i 10 piętrze. Niektórzy od razu poszli do nich z bagażami, inni - optymiści - mieli nadzieję, że po kolacji awaria będzie już naprawiona i będzie można wwieźć je windą. Optymizm okazał się nieuzasadniony, umyśliśmy się więc przy świecach i tylko z balkonów podziwialiśmy nocną panoramę Odessy.

Następnego dnia wyruszyliśmy na zwiedzanie miasta. Zaczęliśmy je od kościoła rzymskokatolickiego, który w czasach stalinowskich został zamieniony na halę sportową. Odzyskany został przez katolików po uzyskaniu niepodległości przez Ukrainę, a w czasie wizyty Jana Pawła II na Ukrainie został podniesiony do rangi katedry w związku z ustanowieniem diecezji

odesko-symferopolskiej. Następnie przeszliśmy pod uskrzydłony pomnik Mickiewicza, ufundowany współcześnie przez mieszkańców Odessy i obok Teatru Opery i Baletu, mającego opinię jednego z najpiękniejszych teatrów świata, doszliśmy do Muzeum Archeologicznego, gdzie obejrzelśmy zbiory zarówno z wykopalisk miejscowych jak i egipskich oraz skarbiec, którego część można było podziwiać przed kilku laty w Polsce na wystawie pt. „Złoto Scytów”. Przed Muzeum stoi współczesna rzeźba „Złotej pomarańczy” przedstawiająca pomarańczę ciągniętą przez czwórkę koni. Nawiązuje ona do legendarnego wydarzenia z początków XIX wieku: kiedy rozwój Odessy zatrzymał się z braku pieniędzy, mieszkańcy wysłali delegację do cara z prośbą o zasilenie miejskiego skarbcza. W darze zawieziono mu 2000 pomarańczy, pochodzących z Grecji, z którą Odessa utrzymywała kontakty handlowe. Dar tak zachwycił cara, że przyznał fundusze i rozwój miasta mógł już przebiegać pomyślnie.

Następnie przeszliśmy na bulwar nadmorski rozciągający się od budynku Starej Giełdy do rezydencji gubernatora Krymu, hrabiego Woroncowa. Od bulwaru do portu prowadzą słynne Schody Potiomkinowskie, na których rozgrywa się znana scena z filmu Sergiusza Eisensteina „Pancernik Potiomkin”. Scena ma wprawdzie luźny związek z rzeczywistością, gdyż zamieszki w czasie rewolucji 1905 r. w rzeczywistości miały miejsce kilka ulic dalej, ale tym niemniej schody weszły do historii światowego kina, a z dołu wyglądają rzeczywiście monumentalnie (z góry efekt psują szerokie podesty, niewątpliwie bardzo praktyczne). Spod pałacu Woroncowa przeszliśmy do pałacu Potockich, w którym mieści się wystawa XIX wiecznego malarstwa rosyjskiego. Zwiedziliśmy również piwnice pałacu w których odbywały się bale zaszczytowane obecnością cara oraz jaskinię pierwotnie wyprawdającą z pałacu na brzeg morza, w której znajdowała się słynna fontanna, z której w czasie balów miało tryskać wino (wg naszej przewodniczki przy ówczesnym stanie wiedzy technicznej raczej nie było to możliwe).

Po powrocie do hotelu okazało się, że prądu nie ma nadal, a co gorsza, kończy się również woda. Po nerwowych poszukiwaniach hotelu mającego 48 wolnych miejsc przenieśliśmy się więc do czterogwiazdkowego hotelu „Morze Czarne”, a następnego dnia rano wyjechaliśmy na Krym, do Ałupki pod Jałtą, która miała być bazą wypadową podczas naszego pobytu na Krymie. Zamieszkaliśmy na terenie sanatorium dziecięcego ufundowanego przez Mikołaja II na początku XX wieku dla dzieci z chorobami stawów.

Zwiedzanie Krymu rozpoczęliśmy od letniej rezydencji Romanowów w Liwadii, miejsca w którym odbyła się Konferencja Jałtańska. Konferencji poświęcony jest parter położonego w pięknych ogrodach pałacu. Oglądaliśmy kopię stołu przy którym toczyły się obrady (oryginał znajduje się w Moskwie) oraz komnaty zajmowane przez Stalina, Churchilla i Roosevelta. Na piętrze pałacu znajduje się muzeum Mikołaja II i jego rodziny. Następnie

pojechaliśmy do Jałty, gdzie przy bulwarze nadmorskim mogliśmy oglądać pamiątkę czasów nie tak dawno minionych - stojący do dziś pomnik Lenina.

Następnego dnia pojechaliśmy zwiedzać wspaniałe zabytki architektury pierwotnych gospodarzy Krymu - Tatarów - pałac chanów krymskich w Bachczysaraju. Niska, rozłożysta budowla, z licznymi wieżyczkami minaretów powstała najprawdopodobniej w XVI wieku. Zniszczona przez Rosjan w trakcie podboju Krymu, została odbudowana, w dużej mierze dzięki pomocy władz tureckich w 1736 r. Pół wieku później zniszczona przez dostosowanie do gustów rosyjskich („renowacja” dokonana przez Potiomkina na przyjazd Katarzyny II) i kolejnym remontem na początku XIX w. Wewnątrz pałacu możemy oglądać wspaniałe Wrota

Poselskie, drewniane kolumny, a także słynne fontanny: Złotą i Łez. Tatarska nazwa tej ostatniej, Selsebil czyli rajske źródło, trafnie oddaje charakter tych fontann. Dla nas bowiem fontanna jest urządzeniem wyrzucającym wodę do góry, podczas gdy te fontanny są właśnie źródłkami spływającymi kaskadowo przy minimalnym ciśnieniu wody. W prywatnych pokojach chanów zachował się również mihrab - wnęka w ścianie zwrócona w stronę Mekki, ku której, jak wiadomo, prawowierny muzułmanin powinien się zwracać w czasie modlitwy. Część haremowa odgradzona wysokim murem z ośmioboczną drewnianą wieżą strażniczą - tzw. Basztą Sokola, zawiera przedmioty codziennego użytku, m.in. przenośne drewniane zasłony do okien, dzięki którym kobiety mogły wyglądać na zewnątrz, same nie będąc widziane.

Za pałacem znajduje się cmentarz chanów. W przeciwieństwie do grobów europejskich, mających tylko jedną dominantę, krzyż lub tablicę nagrobną, na grobach chanów dominanty są dwie: na jednym końcu grobu jest ustawiona pionowo prostokątna tablica z napisem, na której stoi coś w rodzaju kamiennego turbanu, na drugim zaś sześciokątny słup przypominający maczugę.

Po zwiedzaniu pałacu i cmentarza wyruszyliśmy pieszo w stronę pierwszej stolicy chanatu krymskiego - Czufut-Kale, po drodze zwiedzając wykuty w skale monastyr Uspienski (Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny), którego początki sięgają VIII wieku. W monasterze szczególnie czczono ikonę Matki Bożej z Dzieciątkiem, przed którą miał się modlić w XV wieku założyciel państwa krymskiego, chan Hadzi Girej (monastyr był wówczas siedzibą metropolity i głównym ośrodkiem chrześcijaństwa na Krymie). Ikona została wywieziona z klasztoru w 1778 roku, a w 1918 ślad po niej zaginął i dziś można ją oglądać tylko na reprodukcjach starych rycin.

Początki skalnego miasta Czufut-Kale, zwanego również Kyrk Er, datuje się na VI wiek, kiedy miało zostać założone przez pogańskich Alanów, ochrzczonych w Czufut-Kale przez św. Cyryla ok. 860 r. Następnie pojawiały się tam kolejne grupy narodowościowe. Przez wieki żyli tam obok siebie chrześcijanie, Karaimowie i muzułmanie. Karaimowie stanowili najliczniejszą grupę narodowościową czego dowodem nazwa (z tur. „żydowska twierdza”), przynajmniej pod koniec istnienia miasta, które zostało opuszczone w XIX w. (ludność karaimska została wysiedlona do Eupatorii). Najważniejszą budowlą w centrum jest obecnie mauzoleum Dżanike-chanym, córki chana Tochtamysza, która wg legendy została przyłapaną in flagranti z kochankiem i bojąc się gniewu ojca rzuciła się w przepaść. Mauzoleum zbudowano w 1437 r. i jest ono, jak komentuje przewodnik Pascala, najbardziej zagadkowym obiektem w Kyrk Er, „biorąc pod uwagę fakt, że Tochtamysz zginął ok. 1406 r., a jego córka była widziana w Mekce w 1416 r.”

Następnego dnia pozostaliśmy w Ałupce, zwiedzając letnią rezydencję gubernatora Krymu, hrabiego Michała Woroncowa. Ten chrześniak Katarzyny II (którego ojciec, rosyjski poseł w Londynie, wołał podać się do dymisji i pozostać w Anglii niż wracać do kraju po odwołaniu przez Pawła I), do siedemnastego roku życia wychowywał się w Anglii i do budowy pałacu w Ałupce zatrudnił angielskich architektów. Jego pałac od strony wejścia robi wrażenie typowego angielskiego zamczyska, a wrażenie to pogłębione jest jeszcze wystrojem wewnątrz, przez które przechodzimy po wejściu. Im dalej w głąb, tym bardziej pałac nabiera orientального charakteru, aby od strony nadmorskich ogrodów prezentować się jak orientalny pałac z marmurowymi schodami i trzema parami kamiennych lwów strzegących rezydencji.

Po wyjściu z pałacu pojechaliśmy kolejką linową na najwyższą górę Krymu, Aj-Petri (z gr. Święty Piotr) mającą 1153 m n.p.m. Drugi odcinek kolejki, od stacji przesiadkowej Sosnowy Bór, jest odcinkiem bezpodporowym, bardzo stromo wznoszącym się w górę. Z kolejki roztacza się wspaniały widok na krymskie wybrzeże. Na szczycie góry powitał nas wypchany niedźwiedź,

a wokół otoczyła atmosfera wschodniego bazaru: liczne kramy, wielbłądy, osiołki, młode drapieżniki, małpki i drapieżne ptaki, z którymi można sobie zrobić zdjęcie. No i oczywiście taras widokowy z widokiem jeszcze wspanialszym, niż z kolejki.

Ostatniego dnia, którego korzystaliśmy z naszej bazy wypadowej w Ałupce, pojechaliśmy do Sudaku, gdzie znajdują się świetnie zachowane mury obronne ogromnej twierdzy genueńskiej z przełomu XIV/XV wieku. Twierdza ta, podobnie jak inne kolonie genueńskie na Krymie, była w latach 1462-1475 (aż do podboju Krymu przez Turków) polskim lennem. W drodze powrotnej kilkoro z nas zdecydowało się na wizytę w delfinariu w Liwadii, gdzie oprócz wspaniałego pokazu udało się popływać z delfinami i pobawić z nimi piłką.

Ostatniego dnia na Krymie zwiedzaliśmy zamknięte w czasach radzieckich miasto Sewastopol, słynną z obrony w czasach wojny krymskiej twierdzę i w czasie II wojny światowej siedzibę Floty Czarnomorskiej. Obejrzeliliśmy panoramę „Obrona Sewastopola” przedstawiającą wojnę 1854-1855 (byliśmy zgodni, że Panorama Raclawicka jest lepsza) i odbyliśmy wycieczkę po porcie. Ukraińscy właściciele kutrów bardzo skwapliwie przepływają wzdłuż rosyjskiej floty czarnomorskiej (która na mocy umowy między państwowej najpóźniej w 2017 r. powinna opuścić Sewastopol), opowiadając o poszczególnych okrętach. Do floty ukraińskiej już tak blisko się nie podpływa...

Po powrocie na ląd byliśmy świadkami przysięgi członków organizacji „Junnyje Sewastopolcy” (Młodzi Sewastopolcy), którzy przy pomniku admirała Nachimowa, bohatera wojny krymskiej, przysięgali, oczywiście po rosyjsku, który to język jest w Autonomicznej Republice Krymu w powszechnym użyciu, na wierność „Ukraińskiej Rodinie” (Ukraińskiej Ojczyźnie). Następnie pojechaliśmy zwiedzać Muzeum Chersonezu Taurydzkiego - znajdującego się na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO kompleksu pozostałości starożytnego i wczesnośredniowiecznego miasta, które istniało tam w latach 422-1475.

Ostatnią noc na Krymie spędziliśmy w motelu w Bałakławie - małej osadzie położonej 10 km na południe od Sewastopola, słynnej z pierwszego w dziejach Krymu użycia broni palnej (przez Genueńczyków w 1434 r.).

Ostatnie dwa dni wycieczki minęły nam w całości w podróży. Gdy po dwugodzinnym tym razem postoju na granicy znaleźliśmy się wreszcie z powrotem w Polsce, nie mogliśmy się nachwalić jej czystości, obfitości taniego obiadu w przydrożnej restauracji i wreszcie jasnego oświetlenia ulic. Krytykom naszej rzeczywistości zalecałabym więc wyprawę na wschód, choćby na piękną skądinąd Ukrainę. Zyskają wtedy właściwą perspektywę, podobnie, jak zyskaliśmy ją my...

Izabela Runowska, Muzeum Wojska Polskiego

Wyprawa do Berlina

Muzeum Narodowe w Poznaniu

Krótką naszą wizytą w Muzeum Narodowym w Poznaniu, pozwoliła zorientować się tylko pobieżnie w jego bogatych zbiorach. Wydaje się, że była jednak niezwykle interesującym i ważnym etapem w drodze do Berlina, dla wszystkich uczestników wyprawy, której głównym celem miało być zwiedzenie wystawy poświęconej twórczości Rembrandta w berlińskiej Gemaldegalerie.

Zwiedzanie Muzeum Narodowego w Poznaniu rozpoczęliśmy od obejrzenia Galerii Sztuki Średniowiecznej. Sztukę z okresu od XII do XVI w. reprezentuje w Muzeum kilkadziesiąt dzieł sztuki sakralnej pochodzących z ziem polskich i z terenów Europy Zachodniej. Największą część kolekcji stanowiły drewniane rzeźby wolno stojące a wśród nich Madonny z Dzieciątkiem wykonane na terenie Wielkopolski, zestawiane często z Madonnami z terenów Niemiec i pd. Francji. Tematykę chrystologiczną reprezentowały krucyfiksy, przedstawienia Chrystusa Bolesnego i przede wszystkim figura Chrystusa na osiołku, rzeźba procesyjna z końca XV w. rzadko spotykana w polskich zbiorach.

W otwartej w 2003 r. Galerii Sztuki Polskiej XVI-XVIII w., widzieliśmy zarówno dzieła religijne, obrazy alegoryczne i symboliczne jak i obrazy rodzajowe, portrety sarmackie, a przede wszystkim wyróżniającą się kolekcję portretów trumiennych (mniejsza równie unikatowa kolekcja tych dzieł znana nam jest z Galerii Portretu w Pałacu w Wilanowie). Te typowe dla polskiej kultury obyczajowej XVII i pocz. XVIII w. portrety umieszczane na trumnach ustawianych na ozdobnych katafalkach (*castrum doloris*), odznaczają się niezwykłym realizmem.

Zbiory Sztuki Polskiej od końca XVIII prezentowane w Galerii Sztuki Polskiej, otwiera zespół dzieł epoki oświecenia i klasycyzmu oparty na kolekcji Seweryna Mielżyńskiego. Ważną grupę stanowią tworzone na zamówienie Stanisława Augusta obrazy Marcella Bacciarellego, Bernarda Bellotta zw. Canalettem, również portrety Józefa Grassiego, rodzajowe obrazy J. P. Norblina, klasycystyczne malarstwo Franciszka Smuglewicza, Antoniego Brodowskiego, reprezentujące nurt romantyzmu Aleksandra Orłowskiego, Teofila Kwiatkowskiego np. *Polonez Chopina (Bal w Hotelu Lambert w Paryżu, 1859)*, Piotra Michałowskiego. Wśród wielu innych przedstawicieli malarzy polskich 2 poł. XIX w. mamy obrazy Aleksandra Kotsisa, Józefa Chełmońskiego, Józefa Brandta i Maksymiliana Gierymskiego, a także jego brata, impresjonisty Aleksandra. Młodą Polskę reprezentuje przede wszystkim potężna kolekcja, znakomicie zresztą wystawiona, obrazów Jacka Malczewskiego (m.in. „*Błędne koło*”, 1895-1897, cykl „*Zatrutych studni*”), Stanisława Wyspiańskiego oraz wiele innych indywidualności artystycznych, przedstawicieli symbolizmu, wczesnego ekspresjonizmu,

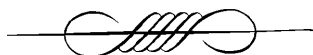
a wśród nich dzieła Józefa Mehoffera, Konrada Krzyżanowskiego, Ferdynanda Ruszczyca, Józefa Pankiewicza, Leona Wyczółkowskiego, Olgi Boznańskiej, Wojciecha Weissa, Witolda Wojtkiewicza.

Mocną stroną Muzeum jest sztuka okresu polskiego dwudziestolecia międzywojennego. Reprezentują ją wystawione na parterze dzieła najbardziej znanych artystów jak np. Tadeusza Makowskiego, twórczość formistów jak np. Zbigniew Pronaszko, Tymon Niesiołowski, obrazy polskich konstruktywistów, m.in.: Władysława Strzemińskiego, Henryka Stażewskiego, Henryka Haydna, malarzy z kręgu Ecole de Paris, m.in. Gustawa Gwozdeckiego, Zygmunta Menkesa, Mojżesza Kislinga. Można obejrzeć również dzieła kapistów, przedstawicieli polskiego koloryzmu Piotra Potworowskiego (na ekspozycji na I piętrze prezentowane są jego późniejsze prace z l. 50-tych i pocz. l. 60-tych), Jana Cybisa, jego żony Hanny Rudzkiej-Cybisowej, kilka doskonałych obrazów Zygmunta Waliszewskiego i piękne martwe natury Artura Nachta-Samborskiego.

W Galerii Sztuki Współczesnej ukazującej sztukę polską po 1945r., mamy przegląd począwszy od twórczości Marii Jaremy, Tadeusza Kantora i Andrzeja Wróblewskiego, Jana Lebensteina, rzeźb Aliny Szapocznikow. Zbiór dzieł prezentowanych w Galerii ukazuje tendencje w sztuce polskiej w l. 60-90-tych, a wśród nich Stefana Gierowskiego, Wojciecha Fangora, Andrzeja Dłużniewskiego.

Galeria Malarstwa Obcego, którą mieliśmy okazję zobaczyć, obejmuje dzieła malarstwa włoskiego renesansu i baroku od XVI do XVIII. Są wśród nich również kopie (Madonna z Dzieciątkiem, kopia z Boticcellego, z pocz. XX w.), dzieła malarstwa holenderskiego i flamandzkiego. Wśród nich wyróżnia się doskonała kolekcja malarstwa hiszpańskiego barokowego, w której są dzieła Francisco de Zurbarana, José Ribery, Diego Velazqueza. Zarówno wyżej wymienione jak i kolekcja europejskiego malarstwa XIX i i pocz. XX w. pochodzi głównie ze zbiorów Atanazego Raczyńskiego, mecenasa sztuki i kolekcjonera, który zgromadził dużą kolekcję malarzy niemieckich, a wśród nich tzw. „nazareńczyków” (jak Friedrich Overbeck), przedstawicieli symbolizmu (są wśród nich obrazy Arnolda Böcklina), i impresjonizmu (m. in. obrazy Maxa Liebermanna). W zbiorach gromadzonych przez rodzinę Raczyńskich nie brakuje również malarstwa francuskiego z 2 poł. XIX i pocz. XX w. (Pierre Bonnard, Plaża z kąpiącymi się, ok. 1910-1915).

*Urszula Leszczyńska, Instytut Sztuki
(Muzeum Narodowe w Poznaniu. Informator, wyd. MNP, 2005)*

Wycieczka do Berlina na wystawę Rembrandt.

Genie auf der Suche 27.10-29.10 2006

Głównym celem naszej wyprawy była największa wystawa obrazów tego malarza zorganizowana z okazji 400. rocznicy jego urodzin. Jej tytuł można przetłumaczyć na język polski jako *Rembrandt. Geniusz poszukujący*. Wystawa znana jest też pod angielskim tytułem *Rembrandt. Quest of Genius*. Jej autorem jest Ernst van de Wetering, szef Rembrandt Research Project – utworzonego w 1968 roku zespołu badawczego, skupiającego historyków sztuki, konserwatorów, chemików, głównie holenderskich, którego celem jest przebadanie obrazów tego mistrza przy wykorzystaniu najnowszych technik i weryfikacja dotychczasowej atrybucji. Ekspert ten w tym roku odwiedził już po raz trzeci Zamek Królewski w Warszawie i oglądał, tym razem już po zakończeniu konserwacji, dwa portrety Rembrandta: „Dziewczynę w ramie obrazu”, dawniej określaną jako „Żydowska narzeczona” i „Uczonego przy pulpicie”, dawniej nazywanego „Ojcem żydowskiej narzeczonej”, pochodzące z daru Karoliny Lanckorońskiej. Pod takimi tytułami zostały obrazy te kupione dla króla Stanisława Augusta w 1777 r. w Berlinie od Elżbiety Gołownin, a pochodziły z kolekcji jej ojca, Friedricha von Kameke. Według najnowszych badań wówczas dopasowano do siebie ich rozmiary, wykonano nowe ramy i nadano tytuły tak, aby stanowiły pendant, a celem tych zabiegów było uatrakcyjnienie oferty na sprzedaż. Od 1994 r. były wystawione na drugim piętrze Zamku Królewskiego w Warszawie. Przedtem od II wojny światowej były znane badaczom jedynie z czarno-białych fotografii i nikt nie wiedział, że znajdują się w bankowym sejfie w Szwajcarii.

Oba portrety zostały wypożyczone na tę wystawę, która najpierw była eksponowana w Domu Rembrandta w Amsterdamie. Dzięki podróży do Amsterdamu i Berlina zostały ponownie odkryte dla historyków sztuki i publiczności z całego świata. Ostatnie interpretacje i wyniki badań będzie można poznać na sympozjum zorganizowanym na zamknięcie wystawy w dniach 4 i 5 listopada. Ernst van de Wattering uważa warszawskie portrety za wybitne dzieła okresu, kiedy malarza interesował *trompe l'oeil*. Powstały one w 1641 r., kiedy artysta był u szczytu swego powodzenia. W portrecie Dziewczyny próbuje stworzyć iluzję ruchu. Ujęcie półpostaci z rozłożonymi rękami przypomina według tego specjalisty Chrystusa z Ostatniej Wieczerzy

Leonarda da Vinci, fresku znanego Rembrandtowi z włoskiej ryciny, według której zrobił nawet dwa szkice. Orientalizujący strój, który kojarzono z ze strojem żydowskim, błyszcząca perła w uchu, lekko rozchylone usta przywołują mi na myśl „Dziewczynę z perłą” Jana Wermeera z Delft, obraz z lat 60. XVII wieku Według Weteringa w „Dziewczynie w ramie obrazu” widać oprócz samego mistrza, rękę któregoś z uczniów Rembrandta, a Uczony jest niekwestionowanym dziełem samego mistrza. Oba obrazy wisiały znów obok siebie, dobrze oświetlone i można było je porównać z innymi portretami tego artysty. Asystentka niemieckiego komisarza wystawy, z którą spotkaliśmy się po obejrzeniu tej ekspozycji, powiedziała nam, że ten holenderski badacz Dziewczynę nazywa polską Moną Lisą. W tej rozmowie poinformowała nas też, że obrazy berlińskie zostały poddane zabiegowi autoradiografii neutronowej w Hahn-Meitner-Institut w Berlinie, tzn. poddane zostały bombardowaniu przez wiązkę neutronów, fotografowane w odstępach kilkudniowych tak, że w wyniku zabiegu, ujawniają się poszczególne pigmenty.

W roku rembrandtowskim w Holandii oprócz tej wystawy przygotowano około tysiąca imprez. Wystawiono nawet musical o Rembrandcie i sztukę o Hendrickje Stoffels w Amsterdamie, a w miejscu jego urodzenia w Lejdzie wytyczono specjalny pieszy szlak śladem młodego Rembrandta. Podobna trasa, tylko że poświęcona Janowi Vermeerowi istnieje już w Delft.

Jadąc przez ulice Berlina było widać, że wystawa jest dobrze reklamowana. Przed wejściem do galerii stała nieduża kolejka, a była to przedostatnia sobota przed zamknięciem wystawy. Nowy budynek Gemäldegalerie przy Kunstforum ma obszerny hol, kilka nowoczesnych sal wykładowych i pracowni do zajęć z dziećmi. Stała galeria malarstwa posiada w dolnej kondygnacji pokój z 4 stanowiskami komputerowymi z informacjami o obrazach i ich twórcach. Sale wystawowe ciągną się w dwóch amfiladach wokół ogromnego holu - całkowicie pozbawionego obrazów miejsca wypoczynku, z fontanną pośrodku i drewnianymi ławkami po bokach. Brak zagęszczenia obrazów powoduje, że zwiedzanie nie jest męczące. Podobne wrażenia mieliśmy poprzedniego dnia zwiedzając ekspozycję w nowym gmachu Muzeum Narodowego w Poznaniu.

W Amsterdamie kontekst dla obrazów Rembrandta stanowiły wnętrza domu malarza, co prawda zrekonstruowane, gdyż dom ten wielokrotnie zmieniał właścicieli i był przebudowywany, ale tworzyły one zupełnie inną atmosferę niż Gemäldegalerie, muzeum stosunkowo nowym, gdzie znalazły miejsce zbiory dawniej znajdujące się w Museum Dahlem w Berlinie Zach. Wystawa „Rembrandt. Genie auf der Suche” zajmowała dwie sale na 2 kondygnacjach, a tłem do dobrze oświetlonych obrazów były jedynie ciemnozielone ściany.

Oprowadzała nas po niej Anna Jackowicz z Działu Oświatowego, która kończy studiować historię sztuki w Berlinie. Opowiedziała historie biblijne i mitologiczne przedstawione przez Rembrandta, pokazując wiele ciekawych szczegółów. Weszliśmy z opóźnieniem i nie tak, jak było przewidziane w 2 grupach, powodując zatłoczenie na wystawie. Dostaliśmy słuchawki, przez które słyszeliśmy, co mówi do nas przewodniczka, umożliwiające też pracę innym przewodnikom na tej niewielkiej przestrzeni.

Trzon wystawy stanowiły obrazy berlińskie: „Porwanie Prozerpiny”, „Portret kaznodziei mennonickiego Cornelisa Claesaz Anslo z żoną”, „Kobieta we framudze drzwi (Hendrickje Stoffels)”, „Mojżesz wznoszący do góry tablice z dziesięcioma przykazaniami”, „Mężczyzna w złotym hełmie”, wg. ostatnich badań uważana za dzieło warsztatu. Z Sankt Petersburga udało się wypożyczyć tylko jedno dzieło – „Świętą Rodzinę”. Była to okazja do zobaczenia kilku obrazów z kolekcji amerykańskich – „Minerwy” z Nowego Jorku, zestawionej z „Sofonisbą (Artemizją)” z Madrytu, późnego obrazu „Kobieta z pieskiem” z Toronto, czy ze zbiorów australijskich – „Dwóch dyskutujących starców” (Piotr i Paweł) z Melbourne. Kilka obrazów pojawiło się na wystawie w ostatniej chwili i znalazły się poza katalogiem, jak np. „Ukamienowanie św. Szczepana” z Lyonu. Zestawiono obok siebie dwie wersje tego samego obrazu, np. „Żony Putyfara oskarżającej Józefa” z Berlina i Waszyngtonu i „Samsona grożącego teściowi” (Berlin) i drugą wersję, którą Rembrandt i pomagający mu prawdopodobnie uczeń na zlecenie zamawiającego, musieli uzupełnić o postacie służących z kozą, aby scena była bardziej czytelna (kolekcja prywatna).

Przełomowy obraz w biografii Rembrandta „Straż nocna” z 1642 r. był zasygnalizowany kopią namalowaną przez Gerita Lundensa, wypożyczoną z Rijksmuseum w Amsterdamie. Widać było na niej obcięty później brzeg kompozycji z lewej strony. Nie zgadzam się z opinią Krzysztofa Kruzela, autora krakowskiej wystawy grafik Rembrandta, że ten obraz jest przeceniany i zbyt sztywny, opublikowaną w Tygodniku Powszechnym, ponieważ teatralne gesty i pozy były bowiem typowe dla baroku. Ernst van de Wetering pisze, że można na ten obraz spojrzeć jak na gigantyczne trompe l'oeil z „zamrożonym” ruchem. Na tej wystawie podtrzymano opinię, że okres powstania „Straży nocnej” był szczytowym punktem kariery malarzkiej Rembrandta, a zarazem punktem zwrotnym w jego życiu artystycznym i osobistym. Śmierć żony i początek problemów finansowych wywołały u niego kryzys twórczy. Malował wtedy niewiele, ale prowadził pracownię, w której uczyło się wielu młodych artystów. Druga część wystawy na dolnej kondygnacji była próbą pokazania autentyczności lub nie dzieł Rembrandta, które było przedmiotem badań Rembrandt Research Project. Pokazano tu np. dwa dzieła uczniów przedstawiające „Biczowanie Chrystusa” (z Kolonii i Darmstadt). Ponadto mieliśmy okazję zobaczyć jego późną

twórczość, np. pośrodku sali znajdowały się 4 portrety jego syna Tytusa: z przyborami do pisania z Rotterdamu, w stroju mnicha, w berecie z Luwru.

Osobno w piwnicach Gemäldegalerie zorganizowano wystawę grafik tego artysty: „Rembrandt. Ein Virtuose der Druckgraphik”. Pokazano ich kontekst, np. przy grafice z przedstawioną naturalistycznie muszlą wystawiono w gablocie podobną (ślimak *conus marmoreus*), a jeśli chodzi o miejsce tego mistrza w historii sztuki, to pokazano oryginalne grafiki Dürera i włoskich artystów, do których nawiązywał oraz prace uczniów. Wystawiono po kilka stanów poprawianej przez autora ryciny, np. „Ecce Homo”, czy „Ukrzyżowania”. Na pierwszym piętrze znajdowała się wystawa jego rysunków: „Rembrandt. Der Zeichner”. Niektóre z nich to były szkice do obrazów, zgromadzonych na wystawie berlińskiej i dawały możliwość do zestawienia i przeanalizowania sposobu pracy artysty. Przed wejściem na tę ekspozycję umieszczono gabloty niesłuchanie ważne z punktu widzenia dydaktycznego. Można było w nich prześledzić poszczególne techniki rysunku i grafiki, które stosował Rembrandt. Pokazane były narzędzia, matryce i reprodukcje dzieł z różnych epok.

Niestety nie udało się nam uzyskać zbiorowego wejścia darmowego na wystawę grafik i rysunków. Z Kunstforum przejechaliśmy do Muzeum Pergamońskiego (na Museumsinsel), które było zwiedzane w dwóch grupach z przewodnikami w języku angielskim. Muzeum te powstało w latach 1909-1930 według projektu Alfreda Messla i Ludwika Hoffmana i mieści trzy niezależne kolekcje: sztuki starożytnej (Antikensammlung), islamu (Museum für Islamische Kunst) i Bliskiego Wschodu (Vorderasiatisches Museum). Nazwę swoją zawdzięcza słynnemu ołtarzowi z Pergamonu, ale i częściowej rekonstrukcji ceramicznej Bramy Isztar z Babilonu i reliefom asyryjskim.

Z okien autokaru widzieliśmy zachowany spory odcinek muru berlińskiego nad Szprewą i niedawno odnowione socrealistyczne gmachy na Frankfurter Allee. Przy okazji wycieczki do Berlina poznaliśmy trochę Kostrzyn, miasto nad ujściem Warty do Odry, prawie całkowicie zniszczone w czasie II wojny światowej. Nocowaliśmy w Domu Turysty, którego architektura z ceglanym detalem przypominała szkołę amsterdamską z lat 30-tych XX w., a nieopodal podziwialiśmy dworzec kolejowy z 2 połowy XIX w. z pięknym ceramicznym detalem, a z okien autokaru widzieliśmy bastiony twierdzy z XVI w. i opuszczone przez wojska radzieckie koszary na wyspie na Odrze. Szkoda, że nie mogliśmy wieczorem pospacerować po Berlinie, a wracać na kolację do hotelu.

Maria Brodzka-Bestry, Zamek Królewski w Warszawie

Ostrów Lednicki

Ostatnim etapem naszej wyprawy był Ostrów Lednicki, gdzie tkwią korzenie polskiej państwowości i polskiego chrześcijaństwa.

Przywitał nas zimno, wietrznie i deszczowo. Jednak świadomość niezwykłości tego miejsca sprawiała, iż wytrwale podążaliśmy za naszym przewodnikiem, archeologiem z Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, Panem Jackiem Wrzesińskim.

Elektrycznym promem, w ślad za dawnym mostem, popłynęliśmy na 7-hektarową wyspę. W początkach X wieku znajdował się tu niewielki gród obronny, o średnicy wewnętrznej ok. 40 m. Mieszko I zbudował tu potężną fortyfikację grodową, okoloną drewniano-ziemnymi wałami. W jej wnętrzu natomiast wznosił pierwszą w Polsce budowlę kamienną sakralno-pałacową, w której to, jak wskazują badania archeologiczne, przyjął chrzest. Mogliśmy podziwiać relikty najstarszej chrzcielnicy Polski – babtisteria, zbudowane na planie krzyża greckiego, które w połączeniu z innymi pomieszczeniami, m.in. przebieralnią (catechumenum), tworzyły kaplicę baptyzmalną. Do niej przylegał budynek pałacowy (palatium) księcia, który według niektórych archeologów mógł być też siedzibą biskupa. W 1992 r., w 1000. lecie śmierci Mieszka I odbyła się tu uroczysta msza św., koncelebrowana przez prymasa Polski. Został po niej krzyż w kształcie pektorału.

Obok pozostałości po zespole sakralno-pałacowym, mogliśmy też obejrzeć relikty kościoła z czasów Bolesława Chrobrego. Świetność grodu książęcego trwała niestety krótko. Zakończyła się wraz z najazdem księcia czeskiego Brzetysława w 1038 r.

Z wielkim zaciekawieniem słuchaliśmy też opowieści o XIX-wiecznej historii wyspy, do zainteresowania którą przyczyniły się „Wspomnienia Wielkopolski” hr. Edwarda Raczyńskiego z 1843 r. W 13 lat później zakupił ją hr. Albin Węsierski, z rodu właścicieli pobliskiego Zakrzewa, były uczestnik Powstania Listopadowego, miłośnik historii i archeologii, który zainicjował badania historyczne nad Lednicą. Zapewne konsekwencją ich były prace wykopaliskowe w latach 70. i 80. zeszłego stulecia, które odkryły największe jej tajemnice.

Wiele ciekawych przedmiotów, znalezionych podczas badań, pochodzących z czasów pierwszych Piastów, mogliśmy obejrzeć na ekspozycji stałej, mieszczącej się w tzw. Skarbczyku. Podziwialiśmy zarówno kolekcję wczesnosredniowiecznych militariów, jak też zabytki sztuki sakralnej. Wśród nich największe nasze zainteresowanie wzbudziły misy mosiężne z XI w. i pektorał, z relikwiami z Krzyża Świętego.

W pobliskim XIX-wiecznym spichlerzu natomiast, z wielkim zaciekawieniem obejrzeliśmy ekspozycję „Czytanie z kości”, przedstawiającą kości tzw. Gigantki, kobiety, która żyła na przełomie XII/XIII wieku i miała ok.

2,15 cm wzrostu. Zmarła w wieku ok. 35 lat. Grób ten został odkryty podczas badań w 1977 r. na skraju cmentarzyiska szkieletowego na Ostrowie Lednickim.

Pełni wrażeń, ale jednak głodni i zziębnięci z przyjemnością zjedliśmy smaczny obiad, specjalnie dla nas przygotowany w miejscowej „Rybakówce”. Wracając, z entuzjazmem wspominaliśmy poznane miejsca i z wielkim uznaniem Organizatorów za Ich poniesiony trud.

Bogumiła Umińska, Muzeum w Ciechanowie

ZWIEDZANIE WYSTAW

Józef Pankiewicz 1866-1940. Życie i dzieło.

Nasza, jeszcze zimowa wycieczka do Muzeum Narodowego w Warszawie, choć niezwykła jak wszystkie, w jakimś sensie była wyjątkowa. Toć chodziło o dzieło życia samego Pankiewicza, po raz pierwszy zresztą zaprezentowane w tak okazałej postaci. Naszym cicerone była Pani Elżbieta Charazińska - kurator wystawy, pełniąca swoją funkcję w sposób łączący ujmującą gościnność z imponującym znawstwem tematu. A było co oglądać i o czym opowiadać, na tej wykwintnej duchowej uczcie zgromadzono około 200 obrazów olejnych, 150 rysunków 100 grafik.

Józef Pankiewicz był jednym z najwybitniejszych polskich artystów XX wieku wszechstronnie wykształconym, wyróżniającym się erudycją oraz kulturą i wrażliwością artystyczną. Wyrafinowany esteta - łączył doświadczenia warsztatowe starych mistrzów, których nie poprzestawał zgłębiać, z postawą otwartą na prądy niesione przez nową sztukę. Nie ulegając powierzchniowym modom, jego sztuka na przestrzeni lat podlegała nieustannej ewolucji.

Wychodząc od rzetelnego warsztatowo XIX-wiecznego realizmu artysty zwrócił się w stronę impresjonistów, darząc szczególną atencją dokonania artystyczne Paula Cezanne'a i Pierra Bonnard'a, z którym osobiście się zaprzyjaźnił. Te oraz późniejsze doświadczenia w zakresie koloru wywarły także pośredni wpływ na polskich kapistów, których twórcze postawy kształtował profesor Pankiewicz.

Odbyte w latach 1897-1903 artystyczne wędrówki po Europie oraz późniejsze pobyty we Francji owocowały żywym kontaktem z dokonaniem postimpresjonistów, kubistów, fowistów, nie pozostającym bez wpływu na formowanie postawy twórczej Józefa Pankiewicza, osobistego stylu wypowiedzi łączącego wrażliwość kolorysty z dyscypliną form i kompozycji. Twórczość artysty była ceniona w Europie. Wielokrotnie wystawiał on swoje prace na paryskich „Salonach”, zarówno „Jesiennym”, jak i „Niezależnych”. Jego obrazy nagradzano medalami na Wystawach Powszechnych w Pary-

żu, złotym w roku 1899 („Portret pani Oderfeldowej z córką”) i srebrnym, w roku 1900.

Martwe natury, pejzaże, nieraz te same tematy przewijające się na przestrzeni lat w innym ujęciu stylistycznym. I portrety, a wśród nich mój ukochany „Portret dziewczynki w czerwonej sukience”, którą chciałoby się jak własną córkę sprowadzić za rączkę z obrazu i pójść na spacer po niezmiernych łąkach sztuki.

Krzysztof Reczek - Muzeum w Koźlenicach

Wystawa „Starożytne brązy” w Muzeum Narodowym

Upał zelżał. 10 sierpnia br. w klimatyzowanym holu Muzeum Narodowego w Warszawie zebrała się brać muzealna na oglądanie wystawy chińskich brązów. Wystawa „Piękno i rytuał. Starożytne brązy chińskie” ze zbiorów Chińskiego Muzeum Narodowego w Pekinie, prezentuje wyłącznie obiekty oryginalne, zaliczane do pierwszej i drugiej klasy zabytków chińskich pochodzących z okresu panowania dynastii Xia, Shang i Zhou (XXI-III w. p.n.e.), czyli z okresu rozkwitu i bogactwa brązownictwa. Brązu używano do wyrobu narzędzi, instrumentów muzycznych, oporzędzania koni i powozów, broni, monet czy miar i wag. Wśród 60 drogocennych naczyń i przedmiotów z brązu szczególne miejsce zajmują naczynia obrzędowe. Ukazują one ówczesne wierzenia, etykietę i ideologię. Brązy należące do rodziny królewskiej symbolizowały władzę w państwie. Do takich zaliczamy naczynia do przyrządzania i serwowania potraw m.in. trójnog, od którego zaczęliśmy zwiedzanie ekspozycji. Większość z nas nie wiedziała, iż wybór i ilość użytych naczyń rytualnych i potrawy, które były w nich przyrządzane i podawane, miejsce, w którym naczynia miały być ustawione oraz ranga i zadania osoby odpowiedzialnej za ich użycie – wszystko to podlegało ścisłym regułom. Wśród brązów na uwagę zasługują naczynia do wina. Podobno przyczyną upadku dynastii Xia i Shang było nadużywanie tego trunku. Pisane przekazy o władcach tej dynastii głoszą, iż mieli oni w swoich parkach sadzawki wypełnione alkoholem, tzw. jeziora wina a dowodem na to są liczne znaleziska pucharów i dzbanów. Po ustanowieniu dynastii Zachodniej Zhou, mimo wydanych dekretów przeciwdziałających alkoholizmowi, wino pełniło nadal niezwykłą rolę, gdyż szamani odprawiający ceremonie kontaktowali się z bogami po uprzednim wprowadzeniu się winem w stan odurzenia. Na ekspozycji chińskich brązów uwagę naszą zwróciły również monety, które służyły w transakcjach handlowych, ale kształty ich wzorowane były na różnych przedmiotach, np.: muszlach, narzędziach (szpadel) czy w kształcie noża (daobi). Zazwyczaj zawierały inskrypcje podającą nazwę geograficzną (nazwę państwa) i wagę.

We wstępie katalogu wystawy przeczytałam, iż przy tworzeniu wystawy autorami kierowały dwa zamierzenia: ukazanie piękna starożytnych brązów chińskich oraz przybliżenie zwiedzającym ogólnej wiedzy o kulturze starożytnych Chin. Udało się, a naszym przewodnikiem po kulturze starożytnych Chin była współautorka ekspozycji Pani Joanna Popkowska, która tak pięknie wprowadziła nas w ten świat. Dziękujemy.

Elżbieta Lewczuk, Muzeum Narodowe

„Warszawa Lalki Bolesława Prusa”

Powieść „Lalka” uznana jest za arcydzieło polskiego realizmu. Autor, Bolesław Prus, żył w latach 1847-1912, z czego przez ponad 40 lat mieszkał i tworzył w Warszawie, uczestniczył w jej życiu społecznym i artystycznym. Był wszechstronnym znawcą tego miasta, ono zaś było miejscem akcji wielu jego utworów. Jako autor cyklu „Kronik Tygodniowych” drukowanych w „Kurierze Warszawskim” komentował na bieżąco sprawy i wydarzenia związane ze stolicą. Najbardziej znanym literackim portretem Warszawy - jej mieszkańców, architektury, atmosfery - jest właśnie Lalka i w nawiązaniu do jej fabuły została zaprezentowana wystawa „Warszawa Lalki Bolesława Prusa”.

Głównymi bohaterami powieści, której akcja toczy się w dwóch płaszczyznach, są Stanisław Wokulski, Izabela Łęcka, Ignacy Rzecki oraz krąg postaci z ich najbliższego otoczenia.

Pierwszy plan to wielka, romantyczna miłość Stanisława Wokulskiego do Izabeli, miłość, dla której zdobył i poświęcił majątek, pozycję i sławę. Ubóstwiana Izabela okazała się jedynie kreacją niespełnionych marzeń bohatera. Kochał on kobietę płytką, zimną, przywiązaną do konwenansów. Kochał bezduszną lalkę i poniósł klęskę. Wątek ten przedstawia narracja autorska, umożliwiającą bezpośrednie obcowanie ze światem przedstawionym.

Drugim planem jest pamiętnik starego subiekta, będący rodzajem komentarza do powieści, a poprzez retrospekcje, dający szersze spojrzenie na historię Polski i historię Europy oczyma starego poczciwego romantyka, bonapartyści, uczestnika kampanii węgierskiej w Wiośnie Ludów.

Jednak najważniejszą bohaterką powieści jest Warszawa, Warszawa, która jest tłem życia wszystkich bohaterów powieści, Warszawa, w której mieszkają i są opisane przez Prusa różne warstwy społeczne od biedoty poprzez mieszczaństwo, kupców polskich i żydowskich, szlachtę, kończąc na arystokracji, której poświęcił najwięcej uwagi.

Wystawa proponowała widzom szczególną podróż w czasie – spacer po Warszawie takiej, jaką opisał Bolesław Prus w Lalce. Rozpoczynamy od przedstawienia panoramy miasta Adolfa Kozarskiego. Warszawę oglądamy oczami głównych bohaterów powieści: Stanisława Wokulskiego – tę współczesną i Ignacego Rzeckiego, współczesną i „przeszłą”.

Na wystawie zaprezentowaliśmy opisane w Lalce fragmenty miasta i wnętrza poprzez stare fotografie, stroje, meble i wyroby rzemieślnicze z epoki. Wśród fotografii dominują prace Konrada Brandla i Karola Beyera, wśród rysunków prace Franciszka Kostrzewskiego, jednego z najpopularniejszych artystów drugiej połowy XIX wieku, stałego współpracownika warszawskich czasopism ilustrowanych, bywalca salonów. W zaaranżowanym sklepie Wokulskiego pokazujemy zabawki z unikatowej kolekcji Marka Sosenki z Krakowa, wyroby rzemieślnicze, oryginalną kasę rejestracyjną, wypożyczoną na tę okazję z warszawskiego Muzeum Techniki, etykiety reklamowe i plansze z ówczesną modą.

Główną ulicą Warszawy jest w utworze Krakowskie Przedmieście; tam mieszkają Wokulski i Rzecki, tam też znajduje się sklep Wokulskiego. Spacerując śladami Wokulskiego oglądamy parki warszawskie (głównie najpiękniejsze i najbardziej okazałe Łazienki Królewskie), Aleje Ujazdowskie, Teatr Wielki, Pole Mokotowskie (miejsce ówczesnych wyścigów konnych), warszawskie kościoły i kamienice.

Inscenizujemy wnętrze saloniku Izabeli Łęckiej (wielkiej, niespełnionej miłości głównego bohatera), pokoik starego subiekta. Akcentujemy, że Warszawa Lalki, to nie tylko Warszawa Wokulskiego, to również Powiśle, gdzie mieszkali najbiedniejsi mieszkańcy miasta. Przywołujemy również wielokrotnie występującą w powieści tematykę żydowską. Dzięki pamiętnikowi starego subiekta widzimy Stare Miasto, dzielnicę dzieciństwa pana Ignacego i młodego Stanisława Wokulskiego.

Ważnym elementem scenograficznym wystawy były zabawki mechaniczne i lalka. Miały one przywołać skojarzenia z tytułem powieści, którą interpretujemy jako opowieść o ludziach – marionetkach, działających niczym nakręcane niewidzialnymi siłami mechanizmy – lalki, będące zabawką w rękach losu czy przeznaczenia. Pojawiające się w poszczególnych salach manekiny podkreślają tę interpretację, nawiązując do tak rozumianej wymowy powieści. Są również sposobem na pokazanie kostiumów z tamtej epoki.

Kluczowe dla tak rozumianej interpretacji wystawy są dwa rozdziały (na początku i na końcu powieści), których bohaterem jest Ignacy Rzecki nakręcający w pustym sklepie zabawki i obserwujący ich ruch. Niechaj będą one dla odbiorcy wystawy dopowiedzeniem tego, co chcieliśmy przekazać.

Niekiedy [...] w starym subieckie budziło się dziecko. Wydobywał wtedy i ustawiał na stole wszystkie mechaniczne cacka. [...] Wszystkie te figury pan Ignacy nakręcał i jednocześnie puszczał w ruch [...] i gdy cały ten świat lalek [...] nabrał jakiegoś fantastycznego życia, stary subiekt podpartszy się łokciami śmiał się cicho i mruzczał. (rozd. „Rządy starego subiekta”).

[...] przypatrując się ruchowi martwych figur po tysięczny raz w życiu powtarzał: – Marionetki!... Wszystkie marionetki!... Zdaje im się, że robią, co chcą, a robią tylko, co im każe sprężyna, taka ślepa jak one... (rozd. „...”)

Wszystko, co zostało pokazane na wystawie miało nam przybliżyć świat, który zniknął bezpowrotnie, a pamiątki cudem ocalałe przypominieć czasy i ludzi, którzy przeminęli, a których ślad został na zawsze utrwalony w Lalce.

Autorzy wystawy: Elżbieta Banko – Sitek – komisarz wystawy, Grażyna, Grochowiakowa - scenariusz, Witold Błażejowski – projekt plastyczny, Małgorzata Górczyńska – asystentka wystawy, Andrzej Sołtan – konsultacja historyczna

Ekspozycje pochodziły ze zbiorów – m.in. – Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Historycznego m.st. Warszawy, Muzeum Techniki, Muzeum Wojska Polskiego, Muzeum Teatralnego, Muzeum Sportu i Turystyki, Muzeum Niepodległości, Archiwum Państwowego m.st. Warszawy, Teatru Polskiego, Teatru Żydowskiego, kolekcji prywatnej Marka Sosenki z Krakowa, Biblioteki Narodowej w Warszawie, Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy.

Wystawa była prezentowana w Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie w dniach 30 III – 24 IX br., zaś w dniach 17 X – 26 XI br. – w Muzeum A.S. Puszkina w Moskwie.

Katarzyna Jakimiak, Muzeum Literatury

Wasilków i Supraśl „Archiwum fotograficzne miasta”

Wystawa prezentuje „dawny świat” dwóch małych podlaskich miast Wasilkowa i Supraśla. Stare fotografie, na których został on utrwalony pochodzą z prywatnych zbiorów mieszkańców. Gromadzone przez Stowarzyszenie „Collegium Suprasliense” i Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Wasilkowskiej tworzą fascynujące archiwa fotograficzne, które warto pokazywać, bo są ważnym elementem w budowaniu tożsamości lokalnych społeczności.

Jako pomysłodawca i zarazem realizator koncepcji plastycznej wystawy chciałem nie tylko przedstawić szerszej publiczności niezwykle interesujące zdjęcia, ale zwrócić uwagę na potrzebę gromadzenia tego typu pamiątek przeszłości. Jednocześnie inicjatywa ta posłużyła do pokazania kierunków działań, które może podejmować Starostwo Powiatowe w Białymstoku.

Wystawa została zorganizowana przez nasz Oddział Mazowiecki SMP ze środków władz lokalnych (Starostwa Powiatowego w Białymstoku i Urzędów Miejskich Wasilkowa i Supraśla). Patronat nad nią objął Starosta Powiatowy w Białymstoku. Obie części wystawy prezentowane były oddzielnie w obu miastach oraz w siedzibie Starostwa. Połączone w jedną ekspozycję pokazane zostały w Galerii Samorządowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego w ramach Europejskich Dni Dzieiectwa.

Poszerzeniem ekspozycji dotyczącej Supraśla było wydanie książki „Dawny Supraśl”, w której stare fotografie posłużyły do zaprezentowania dziejów miasta i klasztoru. Książka została wydana jako kolejny numer serii Bibliothecae Muzeum Dziejów Supraśla w ramach programu realizowanego przez Państwowe Muzeum Archeologiczne we współpracy ze Stowarzyszeniem Collegium Suprasliense w Supraślu i Oddziałem Mazowieckim Stowarzyszenia Muzealników Polskich.

*Marek Zalewski,
Państwowe Muzeum Archeologiczne*

Skarby znad Morza Czarnego...

Grupa muzealników z Warszawy wyruszyła 2 czerwca rano, do Krakowa, aby zwiedzić wspaniałą wystawę w Muzeum Narodowym „Skarby z nad Morza Czarnego” - złoto, rzeźba, ceramika z Muzeum Archeologicznego w Odessie. Muzeum Archeologiczne w Odessie założone zostało w 1825 r., a klasycystyczny gmach zaprojektował Polak F. Gąsiorowski.

Wystawa została zorganizowana w ramach Roku Ukrainy w Polsce, projekt Odessa – Kraków. Ponad 500 zabytków z Odessy zakonserwowano bezpłatnie w Krakowie, w zamian można było je za darmo pokazać na wystawie. Konserwatorzy krakowscy w 4 pracowniach MN wykonali różnego rodzaju zabiegi, od oczyszczenia powierzchni, miejscowego zabezpieczenia

aż po pełną konserwację i restaurację wraz z badaniami fizyko-chemicznymi. Prace trwały od grudnia 2005 r. do początków marca 2006 r.

Po wystawie oprowadził nas komisarz wystawy – Jarosław Bodzek, prowadzący badania wykopaliskowe w okolicach Odessy. Najstarsze obiekty pochodziły sprzed 5 tys. lat (ceramika malowana trypolska), poprzez liczne zabytki ludów koczowniczych: Scytów, Sarmatów, Gotów, Połowców, aż po XII wiek. Oryginalne były wielkie kotły scytyjskie z brązu, naczynia kultowe, broń, symbole władzy, ozdoby, połowieckie baby ciosane w kamieniu. Najliczniej prezentowana była sztuka grecka i rzymska, od monumentalnych rzeźb, poprzez naczynia, lampki oliwne, figurki z terakoty, szkło i rzadkie kolekcje monet.

Centralnym punktem wystawy, tak jak i w Odessie, był skarbiec, pełen złotych, srebrnych i z elektronu wyrobów. Najatrakcyjniejsze to pochodzące z kurhanów wyroby scytyjskie, misy, czary, ozdoby z motywami zwierzęcymi, rzadko spotykane figurki zwierząt i ludzi, a także liczne wyroby ze złota i srebra pochodzące z grobowców wszystkich ludów przewijających się na północnych wybrzeżach Morza Czarnego.

W Krakowie zwiedziliśmy także wystawy stałe i czasowe w Muzeum Archeologicznym oraz zapoznaliśmy się z pracami konserwatorów w Laboratorium Analiz i Nieniszczących Badań Obiektów Zabytkowych Muzeum Narodowego.

We wrześniu Oddział Mazowiecki SMP w drodze na Krym odwiedził kolegów w Muzeum Archeologicznym w Odessie, oprowadzono nas po wszystkich ekspozycjach i skarbcu. Zabytki podziwiane w Krakowie nie były jeszcze włączone do stałej ekspozycji.

*Halina Czubaszek,
Państwowe Muzeum Archeologiczne*

Konferencja „Muzea dla Edukacji”

W dniach od 19 do 20 października 2006 r. odbyła się konferencja w Krakowie, z cyklu Muzea dla edukacji pt. „Nowe formy aktywności muzealnej” Konferencja ta została zorganizowana przez: Stowarzyszenie Muzealników Polskich - Oddział Małopolski, Akademię Pedagogiczną im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, a także przy współdziałaniu muzeów krakowskich. Miejszem obrad był Gmach Główny Muzeum Narodowego w Krakowie. Obrady prowadził p. Krzysztof Radwan.

Pierwszy zabrał głos prof. dr. hab. Andrzej Zbiński, przeprowadził filozoficzne rozważania na temat etyki w zawodzie nauczyciela i muzealnika. Następnie pani prof. Barbara Guzik z Akademii Pedagogicznej w Krakowie w swoim wystąpieniu wskazała na ogromną wagę współpracy między muzeami a szkołami, na związek między edukacją a kulturą, na samodzielny kontakt ze sztuką, potrzebę interaktywnej formy wystawy, pracę uczniów polegającą na tworzeniu własnych projektów, filmów, scenografii. Następnie prezentowały swoje doświadczenia muzea i galerie prowadzące zajęcia interaktywne z dziećmi i młodzieżą. Wszyscy widzieli drogę edukacji młodzieży idącą w kierunku właśnie interaktywnych form wystaw, wciągnięcia młodzieży do współtworzenia, aktywnej pracy, doświadczalnego udziału w wystawie np. poznawanie dawnych technologii, działania urządzeń, tworzenia własnych prac związanych z tematem oglądanej wystawy.

Muzea i galerie prezentowały różnorodną gamę pomysłów związanych ze specyfiką danej placówki. Np. Muzeum Morskie w Gdańsku proponowało pokaz z historii techniki - z czego można zrobić łódź, a także lekcje zakupów dla Muzeum. W przyszłości pokazywane będą np. wraki i sposoby ich konserwacji, także będzie można sprawdzić na statku jak działają urządzenia. Rozdawano również książeczki z konspektem zwiedzania. Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego ukazywało wystawę pt. „Świat zmysłów” gdzie można było samodzielnie wykonać doświadczenia z fizyki, astronomii na muzealnym sprzęcie. W Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce można było obejrzeć 14 komór wyrobisk górniczych, najstarsze maszyny górnicze, rzeźby z soli, kolekcję solniczek z XVIII w. Muzeum pokazało także sposoby wychodzenia do ludzi - wystawa płynęła na barce do różnych miejscowości, jeździła wozem lub autobusem. Prowadzone były zajęcia dla dzieci, lepienie solniczek, pisanek z masy solnej. Muzeum Historyczne m. Krakowa przeprowadzało lekcje z historii rozszerzając je o zajęcia pozwalające lepiej zrozumieć np. historię własności w mieście poprzez samodzielne wykonanie dokumentu miejskiego, pieczęci i innych.

Zamek Królewski zaprezentował film, w którym przewodnikiem po starej i współczesnej Warszawie jest syn Canaletta wychodzący z obrazu i opowiadający parze młodych ludzi o historii architektury Warszawy - można w ten sposób porównać miejsca w Warszawie malowane przez Canaletta z ich obecnym wyglądem. Nowa forma działania Muzeum dostosowana jest do potrzeb rozwoju współczesnej kultury.

Podkreślano także wagę i potrzebę zajęć dla niepełnosprawnych, opisywano wprowadzone już zajęcia dla dzieci z wadami wzroku, które poprzez dotykanie poznają elementy architektury - kształt i wielkość, dotykając różnych przedmiotów np. starej księgi.

Opisano również projekt Centrum Nauki Kopernik, które ma powstać w Warszawie. Przesłaniem jego jest wyjaśnienie otaczających nas zjawisk. Eksponowane będą laboratoria, pracownie, gdzie samodzielnie będzie można przeprowadzić eksperymenty z fizyki, biologii, nauki o człowieku. Istnieje objazdowa wystawa obejmująca 23 interaktywne pokazy z fizyki i biologii.

Rozwija się tendencja odejścia od formy Muzeum oglądanego przez szyby gablot, zmierza ona w kierunku zbliżenia człowieka i oglądanego eksponatu, poznania bliżej jego działania poprzez dotyk i samodzielne wykonanie doświadczenia.

Współdziałanie szkół i muzeów, ich otwarcie i aktywność na pewno są słuszną drogą. Konieczne jest zwiększenie finansów na edukację i kulturę co umożliwi i spowoduje użycie nowych przekazników wiedzy, nowych formuł poznawania przeszłości i kultury.

Na koniec konferencji odwiedziliśmy również Muzeum Lotnictwa, gdzie w wyjątkowej scenerii hangaru lotniczego pełnego samolotów biorących udział w drugiej wojnie światowej - które można było dotknąć, a nawet do nich wsiąść - podjęto nas wspaniałą pozeźgalną kolacją.

Maria Biegańska, Muzeum Drukarstwa Warszawskiego

„Rola muzeów w zachowaniu i promocji dziedzictwa kulturowego”

Dnia 27 października 2006 r. do gościnnych sal Państwowego Muzeum Archeologicznego zaprosił muzealników z całej Polski Marszałek Adam Struzik i gospodarz miejsca dyrektor Wojciech Brzeziński na Ogólnopolską Konferencję „Rola muzeów w zachowaniu i promocji dziedzictwa kulturowego”.

Po powitaniu gości przez obu gospodarzy spotkanie prowadziła pani Beata Żelazowska. Uczestnicy otrzymali gustowne teczki z interesującym przewodnikiem po Mazowszu.

Zebrani goście mieli okazję wysłuchać referatów dr Wojciecha Brzezickiego, prof. dr Zdzisława Żygulskiego, prof. dr Stefana J. Pastuszko, prof. dr J. Świącha.

Dyr. Brzezicki przedstawił koncepcje Muzeum jako placówki edukacyjnej, a nie tylko miejsce przechowywania dóbr kultury, budzącej ferment intelektualny wśród zwiedzających.

Pan Pastuszko obdarował nas wystąpieniem o tradycjach i wartościach narodu polskiego wartych ochrony i troski – jak przystało na osobę pochodzącą z Ziemi Świętokrzyskiej.

Też o ziemi, chociaż nie w sposób przyziemny mówił prof. J. Świąch czyli o skansenach i muzeach na wolnym powietrzu. Dającym wiele do myślenia było krótkie resume statystyczne naszego stanu posiadania: w Polsce jest 700 muzeów razem z Oddziałami (czyli faktycznie 350), a na przykład w Niemczech 6.500, 3.000 we Francji i tyle samo w Anglii.

Wymiana myśli, poglądów i refleksji odbywała się w kularach, gdyż jak zwykle zabrakło czasu na dyskusję. Ale czyż można było przerwać nestorowi muzealnictwa prof. Żygulskiemu. Tym bardziej, że prezentował architekturę budynków muzealnych z całego świata – co stanowiło materię wielce pouczającą i poruszającą. Szczególnie, gdy na slajdach oglądaliśmy obiekty, rozwiązania architektoniczne, w których liczyła się bryła, architektura, a w ich wnętrzu dóbr kultury, muzealiów, nie było.

W sesji uczestniczyło 40 osób z całej Polski; zarówno dyrektorzy jak i szeregowi pracownicy Muzeów, przedstawiciele biur i wydziałów kultury Urzędów Marszałkowskich. Warto odnotować obecność Franciszka Cemki z Muzeum Kultury i Dziedzictwa Narodowego, M. Sołtysiak z Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków, Wojciecha Borkowskiego ze Stowarzyszenia Naukowego Architektów Polskich. Pod nieobecność uczestniczących w objeździe naukowym prezesów ZG i OM: Haliny Czubaszek i Andrzeja Sołtana pisząca te słowa reprezentowała Oddział Mazowiecki SMP. Mimo nieobecności na sali obrad urzędników, radnych – czyli przedstawicieli samorządu odpowiedzialnych za muzealnictwo i decydujących o jego losach, należy wyrazić wdzięczność za zorganizowanie sesji i mając nadzieję na kontynuowanie podobnych muzealnych narad.

Barbara Rogalska, Muzeum Drukarstwa Warszawskiego

ZAPROSILI NAS, JUBILEUSZE

Towarzystwo Opieki nad Zabytkami - Stulecie Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości 1906-2006

- 20 kwietnia 2006 r. Muzeum Historyczne m.st. Warszawy – konferencja panelowa „Razem w trosce o dziedzictwo” w Muz. Historycznym;
- 9 maja 2006 r. Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” - wernisaż wystawy „Sto fotografii na stulecie TOnZP” ul. Krakowskie Przedmieście 64;
- 9 czerwca 2006 r. Muzeum Historyczne m.st. Warszawy – wernisaż wystawy „Historia i dzieło Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości”;
- 10 czerwca 2006 r. TOnZ Oddział w Czersku – „Czerskie Spotkania Muzyczne” na Zamku Księżąt Mazowieckich w Czersku;
- 11 czerwca 2006 r. TOnZ Oddział w Czersku – „VII Ogrody Królowej Bony” impreza plenerowa na zamku Księżąt Mazowieckich w Czersku;
- 15 grudnia 2006 r. Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków – uroczyste spotkanie i koncert z okazji zamknięcia obchodów na Zamku Królewskim w Warszawie.

Muzeum Historyczne m.st. Warszawy

- z okazji 70 lat Muzeum na wystawę jubileuszową „Dary i darczyńcy” w dniu 12 grudnia 2006 r.

Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie

- z okazji 50 rocznicy ukazania się pierwszego numeru „Współczesności” na spotkanie jubileuszowe w dniu 26 października 2006 r.

Towarzystwo Bibliofilów Polskich w Warszawie

- okolicznościowe spotkanie z okazji 85-lecia powstania Towarzystwa w dniu 24 października 2006 r. w Muzeum Historycznym m.st. Warszawy.

KONFERENCJE

Państwowe Muzeum Archeologiczne, Sekcja Konserwacji Dzieł Sztuki OW APAP

- „Sztuka Konserwacji 2006” 10-ta edycja:
20 i 21 kwietnia 2006 r. w Muzeum Techniki w Warszawie,
22 kwietnia 2006 r. w Państwowym Muzeum Archeologicznym,
19 maja 2006 r. w Muzeum Techniki w Warszawie.

Stowarzyszenie Studentów i Absolwentów Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego ARCHEO

- „Podhorce – Wilanów – interdyscyplinarne badania założeń rezydencjonalnych” w dniu 12 maja 2006 r. na Uniwersytecie Warszawskim.

Stowarzyszenie Muzealników Polskich Oddział Małopolski

- „Muzea dla edukacji – nowe formy aktywności muzealnej” w dniach 19 – 20 października 2006 r. w Krakowie.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

- „Muzea wobec zmieniającego się społeczeństwa” w dniach 30 listopada – 1 grudnia 2006 r. w Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce.

SESJE NAUKOWE

- „Polskie art déco” w dniu 22 maja 2006 r. Marszałek Województwa Mazowieckiego w Warszawie;
- „Rola muzeów w zachowaniu i promocji dziedzictwa kulturowego” w dniu 27 października 2006 r. w Państwowym Muzeum Archeologicznym.
- ogólnopolska sesja w Muzeum Mazowieckim w Płocku

WARSZTATY

Centrum Muzeologiczne przy Muzeum Sztuki w Łodzi

- „Polsko-holenderskie warsztaty zarządzania kolekcją muzealną” w dniach 23 – 26 października 2006 r. w Olsztynie.

NA OTWARCIA WYSTAW

Marszałek Województwa Podlaskiego w Białymstoku

- „Archiwum fotograficzne miasta” zorganizowanej w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa przez nasz Oddział Mazowiecki SMP, Stowarzyszenie Collegium Suprasliense w Supraślu i PMA - dnia 9 października.

Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie

- „Korzenie Kalisza” - dnia 23 maja 2006 r.;
- „Truso - wikińskie emporium” - dnia 10 października 2006 r.;
- „Z łądu i z powietrza... Babilon i inne stanowiska archeologiczne Centralnego Iraku. Zagrożenia, szanse, wyzwania” - dnia 6 listopada 2006 r.;
- „Przeszość otwarta dla przyszłości. Pałac Wielkich Księżąt Litewskich w Wilnie” - dnia 9 listopada 2006 r.

Muzeum Regionalne w Siedlcach

- Oddział partyzancki „Zenona” - dnia 9 czerwca 2006 r.

Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie

- „Wokół Giedroycia” zorganizowanej z okazji 100. rocznicy urodzin twórcy paryskiej Kultury - dnia 29 czerwca 2006 r.
- „Portret poetki z Kossakami w tle” poświęconej Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej - dnia 25 października 2006 r.

Muzeum Mazowsza Zachodniego w Żyrardowie

- „Dlaczego NIE” - fotografie Karola Grabowskiego - dnia 25 maja 2006 r.;
- „Warsztatowa twórczość. Zaproszenie do przyjaźni” - prace uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej - dnia 21 czerwca 2006 r.;
- „Żyrardów miasto wielu narodów” - dnia 9 września 2006 r.;
- „Józef Chełmoński - malarz mazowieckiego krajobrazu” - dnia 12 grudnia 2006 r.

Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu

- „W świecie skłonnych obrozków”. Malarstwo na szkle Janiny Jarosz-Walczakowej z Zakopanego – dnia 14 lipca 2006 r.;
- „Pałac Diamentowego Buddy” ze zbiorów MAiP w Warszawie – dnia 6 października 2006r.

Galeria 2b/Stowarzyszenie STEP, Muzeum Drukarstwa Warszawskiego, Muzeum Historyczne m.st. Warszawy

- „Ikony zwycięstwa” – dnia 5 czerwca w Muzeum Przemysłu w Warszawie

Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie

- „Carmina Patria”. Polskie hymny narodowe od „Bogurodzicy” do hymnu „Solidarności” – dnia 10 listopada 2006 r.

Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie

- „Dzieje sportu polskiego i olimpizmu” wystawa stała - dnia 5 listopada 2006r.

Muzeum Szlachty Mazowieckiej w Ciechanowie

- „60 lat kształcenia artystycznego w zakresie malarstwa na WSP Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Artyści malarze – pedagodzy Zakładu malarstwa” - dnia 20 grudnia 2006 r.

Muzeum Romantyzmu w Opinogórze

- „Rzemiosło artystyczne okresu romantyzmu w Polsce” - dnia 28 grudnia 2006 r.

WYKŁADY

Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie i Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich

- „W poszukiwaniu grobu Kopernika” – prof. dr hab. Jerzy Gąsowski, prof. dr hab. Karol Piasecki - dnia 7 kwietnia 2006 r.

Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie

- „Wyspa na Jeziorze Zarańskim koło Drawska Pomorskiego – miejsce życia publicznego na Pomorzu Środkowym we wczesnym średniowieczu” – prof. dr hab. Wojciech Chudziak – dnia 18 maja 2006 r.
- „Tajemnice polsko-ruskiego pogranicza. Zespół wieżowy w Stołpiu” – prof. dr hab. Andrzej Buko – dnia 28 listopada 2006 r.

Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie

- „Syberia bliska i daleka” - dr Sergiusz Leończyk (z Rosji) – dnia 20 czerwca 2006 r.

PROMOCJE KSIĄŻEK

Muzeum Historyczne m.st. Warszawy

- „Kamienica Bornbachowska” Andrzeja Sołtana w dniu 4 kwietnia 2006 r.

Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich

- Z Otchłani Wieków, rocznik 60, nr. 1-4/2005 „Archeologia Ziemi Sandomierskiej” w dniu 6 kwietnia w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie.

Muzeum Drukarstwa Warszawskiego w Warszawie

- „Księgarstwo warszawskie w 2 połowie XIX wieku” Klaudii Kowalczyk, wydanej w serii Biblioteka Warszawska w dniu 31 sierpnia 2006 r.;
- „Goodbye Polsko” Joanny Czchowskiej i tłumaczki Anny Kanthak.

IMPREZY PLENEROWE

Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu

- „Spotkania rycerskie na Zamku” w dniach 19-21 maja 2006 r.;
- „III Ogólnopolski Turniej Rycerski o Szablę Mikołaja i Krzysztofa Szydłowieckich” w dniu 10 września 2006 r.

Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie

- IV Festyn Archeologiczny „Sagi Wikingów” w dniach 29 maja – 4 czerwca 2006 r.

Stowarzyszenie Scena i Centrum Łowicka w Warszawie

- „14 Międzynarodowy Festiwal SZTUKA ULICY” w dniach 30 czerwca – 5 lipca 2006 r.;
- „II Spotkania ze Średniowieczem” w dniu 9 września 2006 r.;
- „I Zajazd Szlachecki” w dniu 30 września 2006 roku w Muzeum w Gołotczyźnie.

Państwowe Muzeum Archeologiczne i Mazowieckie Centrum Kultury i Sztuki w Warszawie

- Dni Dziedzictwa Słowiańskiego „Przy słowiańskim stole” w dniach 23–24 września 2006 r.

Państwowe Muzeum Archeologiczne, Mazowieckie Centrum Kultury i Sztuki, Wojskowa Akademia Techniczna i Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich w Warszawie

- inscenizacja historyczna „Noc Listopadowa” w dniu 25 listopada (z powodu ogłoszenia żałoby narodowej przeniesiona na 2 grudnia 2006 r.).

INNE

Muzeum Niepodległości w Warszawie

- IV Spotkania Mistrzów Małych Ojczyzn. Supraśl i Tykocin - historyczne miasta Podlasia - dnia 12 i 13 maja 2006 r.

Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie

- koncert Basi Stępnia-Wilk – w ramach cyklu wieczorów autorskich „Galeria śpiewających poetów” – dnia 20 czerwca 2006 r.

Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu

- „Przeboje świata” koncert z okazji Dnia Muzealnika w dniu 12 maja 2006 r.

Muzeum Romantyzmu w Opinogórze

- uroczystość wmurowania aktu erekcyjnego pod budowę Dworu Krasińskich dnia 17 czerwca 2006 r.

Muzeum Mazowsza Zachodniego w Żyrardowie i Miasto Żyrardów

- koncert „Muzyka wielu narodów” w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa w dniu 9 września 2006 r.

Muzeum Drukarstwa Warszawskiego

- „Zamknięcie szafy Lewentalów” w 107 rocznicę śmierci Salomona (Franciszka Salezego) Lewentala i 83 rocznicę śmierci Hortensji (Marii Magdaleny) z Bersohnów Lewentalowej – w dniu 30 listopada 2006 r.

Halina Czubaszek, Prezes Oddziału Mazowieckiego SMP.

Podpisy do fotografii:

1. Wystawa 70 lat Muzeum Historycznego m.st. Warszawy, fot. E. Pawlak - MHW.
2. Strona Dekerta, Rynek Starego Miasta, 2000 r., fot. E. Pawlak - MHW.
3. Wręczenie Dyplomów Honorowym Członkom Stowarzyszenia Muzealników Polskich; Łazienki Królewskie - Warszawa, fot. I. Wichrowska.
4. Sesja naukowa Stowarzyszenia Muzealników Polskich - Oddział Mazowiecki połączona z obchodami Dnia Muzealnika; fot. A. Kwaśnik-Gliwińska
5. Brac Muzealna podczas obchodów Dnia Muzealnika, Muzeum Pozytywizmu na Gołotczyźnie, fot. A. Kwaśnik-Gliwińska.
6. Cerkiew prawosławna w Tarnopolu, wycieczka na Krym, fot. E. Lewczuk.
7. Pałac Chanów Krymskich w Bakczysaraju, wycieczka na Krym, fot. E. Lewczuk.
8. Aj Petri, najwyższa góra na Krymie, wycieczka na Krym, fot. E. Lewczuk.
9. Wystawa Rembrandta w Hoemadegalerii, wycieczka do Berlina, fot. H. Czubaszek.
10. Muzeum Narodowe w Krakowie, wycieczka do Krakowa na wystawę *Skarby z nad Morza Czarnego*, fot. H. Czubaszek.

Spis treści:

Muzea Warszawy

- *Muzeum Dawnej Warszawy* – Aleksandra Majewska, s. 1-5
- *Muzeum Historyczne m.st. Warszawy* – Barbara Rogalska, s. 5-8

Działalność organizacyjna:

- *Sprawozdanie Prezesa SMP OM* – Halina Czubaszek, s. 8-15
- *Sprawozdanie Sekretarza SMP OM* – Elżbieta Lewczuk, s. 15-17
- *Sprawozdanie Skarbnika SMP OM* – Regina Dziklińska, s. 17-19
- *„Z działalności Zarządu Głównego SMP”* - Andrzej Sołtan, s. 19
- *Uroczystości wręczenia Dyplomów Honorowym Członkom SMP* - Izabela Wichrowska, s. 19-20

Konkurs Wierzba,

s. 20-24

Dzień Muzealnika - Grażyna Głuch,

s. 24-27

Z cyklu Wyprawy, objazdy naukowe:

- *Wyprawa na Krym* – Izabela Runowska, s. 27-32
- *Wyprawa do Berlina:*
 - *Muzeum Narodowe w Poznaniu* – Urszula Leszczyńska, s. 33-34
 - *Wycieczka do Berlina na wystawę wystawę Rembrandt...*
– Maria Brodzka-Bestry, s. 35-38
 - *Ostrów Lednicki* – Bogumiła Umińska, s. 39-40

Z cyklu Zwiedzanie wystaw:

- *„Józef Pankiewicz 1866-1940...”* – Krzysztof Reczek, s. 40-41
- *„Starożytne brązy...”* – Elżbieta Lewczuk, s. 41-42
- *„Warszawa Lalki Bolesława Prusa”* – Katarzyna Jakimiak, s. 42-44
- *Wasilków i Supraśl „Archiwum fotograficzne miasta”*
– Marek Zalewski, s. 44-45
- *„Skarby znad Morza Czarnego”* - Halina Czubaszek, s. 45-46

Z cyklu Warsztaty, konferencje:

- *Konferencja „Muzea dla edukacji”* – Maria Biegańska, s. 47-48
- *Rola muzeów w zachowaniu...”* – Barbara Rogalska, s. 48-49

Z cyklu Zaprosili nas, jubileusze – Halina Czubaszek,

s. 50-54

Podpisy do fotografii,

s. 55

Stopka redakcyjna,

s. 56

SIEDZIBA OM SMP
Halina Czubaszek - prezes
Regina Dziklińska - skarbnik
Państwowe Muzeum Archeologiczne
ul. Długa 52 (Arsenał)
00-241 Warszawa
tel. (0-22) 831-32-21 w. 107, 167
fax (0-22) 831-51-95
e-mail: SMP_maz@pma.pl

SEKRETARZ OM S
Elżbieta Lewczuk
tel (0-22) 621-10-31 w. 258
elewczuk@mnw.art.pl

REDAKCJA

Redaguje zespół:

Aleksandra Majewska, Barbara Rogalska, Izabela Wichrowska,
Radosław Adamski

Adres do korespondencji:

Barbara Rogalska, Muzeum Drukarstwa,
ul. Łucka 1/3/5, 00-842 Warszawa,
tel/fax 0-22 620-60-42;
e-mail: muzeum.drukarstwa@mhw.pl
www.muzeumdrukarstwa.mhw.pl